

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Clopoțelul sună din nou

Le cinci septembrie începe școala. Prilej de emoție pentru copii și părinți. Nostalgic privim în urmă la alte momente când începea școala: pe atunci copiii nu erau aduși la școală cu mașina ci, mai ales cei care învățau în orașe, erau duși la școală în căruță. Îl auzim pe Octavian Goga amintindu-și: „Și parc-aud pocnet de bici/ Și glas străruitor de slugă...-/ Răsare mama-n colțul șurii,/ Așează-ncet merindea-n slugă.../ Înduioșată, mă sărută/ Pe părul meu bălan, pe gură: «Zi Tatăl nostru seara, dragă,/ Și să te porți la-nvățătură»”¹.

Vremurile nu mai sunt idilice, ci mult mai secularizate, dar sufletul copiilor este la fel. Atunci când este vorba de oameni buni care moștenesc Împărăția cerurilor, Domnul Hristos spune: „Adevărat, adevărat vă zic vouă: De nu vă veți întoarce și nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în Împărăția cerurilor” (Matei 18,3). Iar Nichifor Crainic, vorbind și el despre Paradis, subliniază calitățile sufletești ale copiilor: „Pruncul de se bate plânge, și, împreună cu cei ce se bucură cu dânsul, se bucură. Dacă va fi ocărât, nu se mânie, dacă va fi slăvit, nu se înalță. Dacă vor cinsti pe altul mai mult decât pe el, nu pizmăiește. Dacă vor lua ale lui, nu se tulbură. Dacă vor lăsa lui puțin ca moștenire, nu știe, nu intră la judecată cu cineva, nu se pricește pentru ale lui, nu urăște pe vreun om”².

Față de copii, noi părinți și dascăli, avem mare responsabilitate. Înțeleptul Solomon ne zice: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea” (Pilde 22,6). Sfântul Grigore de Nazianz subliniază faptul că această lucrare de a-i forma pe tineri este foarte importantă: „arta artelor este să-l formezi pe om, cea mai instabilă și mai complicată ființă dintre viețuitoare”³. Însă pe cât de complicată, tot atât de importantă pentru că „Omul ca să devină om trebuie să fie format”⁴.

Tânărul trebuie format și din punct de vedere intelectual și din punct de vedere spiritual. Și nu trebuie să uităm că mediul în care se formează tinerii noștri este unul plin de ispite și de influențe nocive. Că pe lângă vechile deprinderi rele, se adaugă consumul de droguri care este catastrofal și pentru sănătatea sufletească și pentru sănătatea trupească a tinerilor noștri. Cei mari, fără preocupări de natură morală, pot să-i deruteze pe copiii noștri. Lor le este adresat un cuvânt aspru al Domnului Hristos: „Cine va sminti pe unul dintre aceștia mici care cred în Mine, mai bine i-ar fi lui să i se atârne de gât o piatră de moară și să fie afundat în adâncul mării” (Matei 18,6).

Rateurile în educarea copiilor pot avea urmări nedorite și păgubitoare. Pedagogul Comenius, subliniind lipsa de preocupări educative a celor mari, are niște sentințe dure: „Ce sunt cei bogați fără înțelepciune, decât niște porci îngrășați cu tărâțe? Și ce sunt cei săraci fără înțelegerea lucrurilor, decât niște măgăruși condamnați să ducă poveri? Ce este cel frumos care n-a învățat nimic, decât un papagal împodobit cu pene, sau după cum a mai spus cineva – o sabie de plumb într-o teacă de aur”⁵.

Procesul educativ trebuie început la timp, până nu-i prea târziu. Pentru că răul își are dinamica lui. Cea mai sugestivă imagine ne-o lasă povestirea „Planta carnivoră”. Se spune că un om și-a cumpărat un răsad de plantă carnivoră. L-a plantat într-un ghiveci și tare se distra când îi aducea ca hrană insecte, muște, pe care planta le primea în cupa ei și le devora. Planta creștea grasă și zglobie, neajungându-i ghiveciul. Omul a mutat-o într-un recipient mare și de data aceasta nu se mai mulțumea cu insecte. A început a-i aduce șoareci și șobolani, hoituri de animale și alte mamifere.

Planta crescuse mare și se urca la cupa ei pe o scară. Într-o zi, omul s-a urcat cu un hoit pe scară și l-a pus în cupa florii. Obosit de atâta alergare și-a plecat capul în cupa florii și planta, hăt!, l-a înghițit. Morala este simplă. O slăbiciune pe care o cultivi mereu poate deveni o patimă care te devorează. Soluția? Nu-ți mai hrăni slăbiciunile!

Pe tinerii noștri trebuie să-i ajutăm să nu devină robi patimilor. Părinți, școala și Biserica trebuie să facă tot ce pot în acest sens. Iar o viață spirituală normală îi poate feri de multe lucruri rele. Faptul că în programa școlară au o oră de religie pe săptămână este binevenit. Dar grija noastră ar trebui să fie ca și duminica să participe la Sfânta Liturghie.

La început de an școlar oficiem slujba de Tedeum și-L rugăm așa pe Dumnezeu așa: „întărește-le elevilor voința și luminează-le mintea spre dobândirea cunoștințelor celor folositoare și spre descoperirea adevărului Tău. Păzește-i de cursele rătăcirilor pierzătoare de suflet, înalță-i deasupra grijilor mărunte, dăruiește-le răona învățăturii și cuprinderea cunoașterii, înzestrea-i cu voința de a-și sluji Biserica, Patria și Neamul prin comoara sufletului lor, deprinde-i cu bucuria de a-ți rosti numele și de a-și pune nădejdea în ajutorul și binecuvântarea Ta”⁶.

Le urăm elevilor și dascălilor un an școlar binecuvântat, cu rezultate bune, spre bucuria părinților și a noastră a tuturor.

¹ Octavian Goga, *Poezii*, Editura Minerva, București, 1981, p. 15.

² Nichifor Crainic, *Nostalgia Paradisului*, Editura Moldova, Iași, 1994, p. 263.

³ Apud Jan Amos Comenius, *Didactica Magna*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1970, p. 7.

⁴ *Ibidem*, p. 31.

⁵ *Ibidem*, p. 34.

⁶ *Carte de Tedeum*, E.I.B.M.B.O.R., București, 2017, p. 94.

DIN SUMAR:

- „Întâlnirea tinerilor din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului” – **ANDREEA PĂGLEȘAN**.....(p. 2)
- Proorocul David, lecție de sfințenie pentru omul obișnuit
– † **PS BENEDICT BISTRITĂNEANUL**.....(p. 3)
- Părintele Ioan Vaida (1945-2022) s-a mutat la cele veșnice
– **PR. SILVIU POP**.....(p. 3)
- Poate fi Ortodoxia ecologistă?! – **DR. EUGEN-ADRIAN TRUTA**... (p. 4)
- O carte-document
– **IOAN AUREL POP, Președintele Academiei Române**.....(p. 4)
- Cine este Iisus? -
„Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14, 6) - Partea I -
– **PR. PROF. UNIV. DR. STELIAN TOFANĂ**.....(p. 5)
- Centenarul Protopopiatului Ortodox Român Huedin
(1 septembrie 2022) – **CȘ III DR. MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN** (pp. 6-7)
- Vocația martirică a părintelui Florea Mureșanu
– **DRD. DANIEL-MATEI POP**.....(p. 7)
- Prima Școală de Vară destinată profesorilor de religie din întreaga țară – **PROF. DR. IONIȚA-TIMIȘ** (p. 9)

„Întâlnirea tinerilor din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului”

Andreea Pâgleșan

ineri, 26 august 2022, a debutat la Cluj-Napoca „Întâlnirea tinerilor din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului” (ITO). Evenimentul a reunit aproximativ 1500 de tineri din cele cinci județe ale Mitropoliei. Timp de două zile, tinerii vor lua parte la un program complex, cu momente duhovnicești, culturale, artistice, educative și recreative.

Festivitatea de deschidere a avut loc de la ora 19:30, în Piața Unirii din Cluj-Napoca. Au luat parte la momentul festiv cei cinci ierarhi ai Mitropoliei Clujului: Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului, Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, și Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

Întâlnirea a debutat cu Slujba de Tedeum oficiată de Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop-vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului, după care Părintele Mitropolit Andrei s-a adresat participanților, pe care i-a numit exemple demne de urmat pentru tinerii din întreaga țară.

Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în cuvântul său de la deschiderea ITO Cluj-Napoca, a afirmat că iubirea de neam, credința și apostolatul tinerilor vor salva Biserica și neamul. Totodată, ierarhul i-a îndemnat pe tineri să rămână legați de Cer.

Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului le-a vorbit tinerilor despre perioada în care a fost elev seminarist și student teolog la Cluj, și a subliniat nevoia de modele în vremuri tulburi.

Un cuvânt de bun venit le-a adresat tinerilor și inspectorul școlar general al județului Cluj, Marinela Marc, care le-a transmis să nu își irosească tinerețea, ci să încerce să își clădească un viitor rodnic.

A urmat apoi un program artistic susținut de Ansamblul Folcloric Studentesc „Mugurelul” al Universității „Babeș-Bolyai”. Au urcat pe scenă și interpreții de muzică populară Cristina Beldean Moșușan și Raul Oltean, dar și grupurile de muzică folk „Prietenii de poveste” și „Popa’s Band”. Spectacolul s-a încheiat cu un recital susținut de Ilinca și Gadjo Dilo.

Evenimentul, desfășurat sub genericul *Rugăciunea ține lumea*, își propune să ofere tinerilor posibilitatea de a se întâlni într-o atmosferă de dialog, prietenie, comuniune de credință și rugăciune.

Întâlnirea de anul acesta de la Cluj este organizată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, în colaborare cu Asociația Tinerilor Creștini Ortodocși și cu sprijinul Secretariatului de Stat pentru Culte.

Liturghie arhierescă, la ITO

Sâmbătă, 27 august 2022, în cea de a doua zi a Întâlnirii tinerilor ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului, la biserica studenților din Campusul Universitar „Hașdeu” a fost oficiată Sfânta Liturghie de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, alături de Preasfințitul Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, împreună cu un sobor de preoți și diaconi.

În cuvântul de învățătură, Părintele Mitropolit Andrei al Clujului le-a transmis tinerilor că ei sunt lumina lumii și sarea pământului. Ierarhul a adus în atenție problemele lumii contemporane, în care, din punct de vedere moral, toate sunt puse sub semnul întrebării.

Din soborul de preoți slujitori au făcut parte câte un reprezentat din fiecare episcopie ce aparține de Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Răspunsurile la slujbă au fost date de Corul „Sfântul Lavrentie al Cernigovului”.

S-au rugat alături de Ierarhii Arhiepiscopiei Clujului și sute de tineri veniți din cele 5 județe ale Mitropoliei pentru a lua parte la Întâlnirea Tinerilor Ortodocși, iar mulți dintre ei s-au împărțit cu Trupul și Sângele Mântuitorului Hristos.

„Hristos – cel mai bun prieten”

Mihai Neșu a conferențiat sâmbătă, 27 august 2022, la Cluj-Napoca, despre „Hristos – cel mai bun prieten”.

Conferința a avut loc de la ora ora 10:30, în Sala Sporturilor „Horia Demian”, în prezența Înaltpreasfințitului Părinte

Andrei, Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, a Preasfințitului Părinte Benedict Bistrițeanul, Episcopul-vicar al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, și a tinerilor participanți la ITO Cluj-Napoca.

Moderator a fost părintele Arhim. Prof. univ. dr. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din municipiul Cluj-Napoca.

Mihai Neșu a împărțit celor prezenți povestea sa de viață. El a amintit de accidentarea din 2011, despre greutățile prin care a trecut după accident și cât de greu i-a fost să accepte faptul că a rămas imobilizat într-un scaun cu rotile. Toate aceste etape prin care a trecut l-au făcut să se apropie de Dumnezeu.

Prin activitățile umanitare pe care le practică, Mihai Neșu încearcă să nu mai simtă greutatea propriei sale suferințe. Astfel, a amintit și de fundația care-i poartă numele și care vine în sprijinul copiilor cu dizabilități. Pentru a sprijini activitățile fundației, Mitropolia Clujului a donat, cu această ocazie, suma de 5.000 de euro.

Mesajul său pentru tineri a fost acela că ei trebuie să fie vrednici de prietenia cu Hristos, amintind totodată că sunt binecuvântați pentru că sunt ortodocși.

La finalul conferinței, Mihai Neșu a fost distins de Părintele Mitropolit Andrei cu Ordinul „Mihai Vodă”.

Procesiunea tinerilor și festivitatea de încheiere

Procesiunea tinerilor, din Parcul Central înspre Catedrala Mitropolitană, o sărbătoare a comuniunii în Hristos, și rugăciunea din Catedrala Mitropolitană, au încheiat sâmbătă seara, 27 august 2022, Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului.

Cei peste 1500 de tineri, din cele 5 județe ale Mitropoliei, au participat la o procesiune prin centrul orașului. Aceasta a început la ora 16:00 din Parcul Central „Simion

Bărnuțiu”. Tinerii, alături de IPS Părinte Andrei, PS Părinte Benedict și de preoții însoțitori, au pornit spre Catedrala Mitropolitană din Piața Avram Iancu intonând pricesne și cântări religioase.

După ce grupurile au ajuns în Piața Avram Iancu, tinerii alături de preoții însoțitori au intrat în Catedrală, unde cei doi ierarhi ai Arhiepiscopiei Clujului, ÎPS Părinte Andrei și PS Părinte Benedict au oficiat o slujbă de mulțumire.

La finalul slujbei de mulțumire, Părintele Mitropolit Andrei a rememorat clipe din tinerețe, când mergea în pelerinaje pe la mănăstiri.

PS Părinte Benedict Bistrițeanul a explicat că lucrarea Bisericii este întâmpinarea tinerilor oriunde au ei nevoie de prezență și de brațe părintești. Ierarhul le-a mai spus tinerilor că *Rugăciunea ține lumea*, dar pentru a se naște rugăciunea în sufletul lor trebuie mai întâi să-L iubească pe Hristos.

Pr. Cornel Coprean, consilierul Cultural al Arhiepiscopiei Clujului, a mulțumit, în finalul festivității de închidere a Întâlnirii Tinerilor Ortodocși din Mitropolia Clujului, tuturor celor ce s-au implicat în organizarea acestui frumos eveniment, precum și tinerilor care au participat.

Scopul principal al evenimentului a fost acela de a da posibilitatea tinerilor să se întâlnească într-o atmosferă de dialog, prietenie, comuniune de credință, rugăciune, cântare, respect, bună cuviință și încredere, sub genericul *Rugăciunea ține lumea*.

Acest eveniment se înscrie în seria manifestărilor dedicate anului 2022, declarat de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române *Anul omagial al rugăciunii în viața Bisericii și a creștinului* și vine să arate grija Bisericii pentru educația și viitorul tinerilor.

† BENEDICT Bistrițeanul

Episcop-vicar al Arhiepiscopiei
Vadului, Feleacului și Clujului

Proorocul David, lecție de sfințenie pentru omul obișnuit

Portretul lui David se poate realiza având în vedere mai multe unghiuri, întrucât avem de-a face cu o personalitate plurivalentă și cu o biografie extinsă, complexă și chiar complicată. El este cunoscut drept prooroc, dar și rege, cu o misiune bine conturată în genealogia poporului Israel, dar, mai ales, în pregătirea venirii lui Mesia pe pământ. Însă, din punct de vedere spiritual, el se remarcă, în mod deosebit, ca autor al psalmilor, chiar dacă nu toți își revendică paternitatea de la el. Și de aici, pentru ca tabloul să fie complet, David mai este și cântăreț, imnograf și poet. Pe această linie, biografia sa, lecturată în paradigma prezentă în eseurile de până acum, îl încadrează bine în chipul omului aflat în relație, deloc ușoară, ba chiar „năvalnică”, cu Dumnezeu, cu tot ceea ce presupune aceasta, binecuvântare și provocări pe măsură.

În sens generic și sintetizând, icoana pe care ne-o descoperă proorocul David este cea a omului obișnuit din perspectiva manifestărilor sale, care, el însuși, poată să atingă dreptatea dumnezeiască, în terminologia unei spiritualități veterotestamentare, sau sfințenia, în cea a Noului Legământ. Mai mult decât din informațiile istorice cu referire la personalitatea sa, psalmii sunt cei care ne vorbesc despre profilul său launtric care generează viața la exterior, în toată concretețea ei. Totul începe din „casa tatălui său” Iesei (Psalmul 151, 1), în apropiere de Betleem, unde David păștea turmele familiei. Un băiețel, ultimul dintre frații săi. În banalitatea acestui peisaj intervine o chemare surprinzătoare din partea lui Dumnezeu, în vreme ce părintele său aproape că uitase de fiul cel mic (1 Regi 16, 1-13). David trăiește în mijlocul naturii, în simplitatea vieții și cântă din harpă. Viața singuratică în adâncul tăcerii și cântarea închinată Domnului, deodată cu munca sa, îl așează dintru început pe linia celor dispuși spre o lucrare duhovnicească aparte înaintea Domnului. Deja chipul păstorului trimite la chemarea de a conduce, anunțând profetic venirea „Păstorului cel Bun” la vremea cucerită din neamul său. Această primă „calificare” îl va ajuta mai târziu în exercitarea misiunii de a conduce poporul, în orice situație s-ar afla.

Chemarea direct de la Dumnezeu îi va aduce o conștiință permanentă că se află în „slujba Domnului”, că El este cel care l-a ales, că a primit un rol, în consecință, de la Domnul, deodată cu alegerea lui. Și toate acestea, luate împreună, sunt asociate unei providențe neîntrerupte, în ciuda lipsei de uniformitate în biografia lui. Punctul de maximă intensitate a acestei misiuni primite este revelată sub chipul unei descendențe unice – din coapsele sale, din rândul urmașilor săi, se va naște Mesia, „Iisus, Fiul lui David”, așa cum frecvent Hristos este numit de contemporanii Săi.

Din punct de vedere duhovnicesc, „calitatea” biografiei sale, dar, mai ales, exemplaritatea personalității sale, rezidă în consistența și coerența unei vieți, deși neliniară și cu multe scoape, în proximitatea lui Dumnezeu. Cu greu ar putea să fie așezat cineva față în față cu David în ce privește succesiunea de stări, complexitatea de trăiri, deodată cu poziția sa social-politică, dar și în relație cu atât de multe personaje, cu diferite profiluri și stări, dar și cu atitudinile manifestate în toate aceste situații. El este un iubitor al vieții și un poet. Se poate deduce de aici că David este un om sensibil, iubește lumea, o exprimă în versuri și o transformă în cântec. Însă, mai mult decât lumea, iubește viața. Poezia și cântarea, și zicem acum din postura de autor al psalmilor, sunt expresia înțelegerii vieții ca taină, de care se apropie cu prudență, cu tihnă bună și cu bucurie. Forma cea mai adecvată pentru a face acest lucru, alături de poezie sau, mai exact, în continuarea poeziei, este tocmai rugăciunea. Psalmul, până la urmă, este tocmai poezie, ca „metodologie” de abordare a vieții și a lumii, însă sub chipul rugăciunii, care, singură, îl așează pe rugător într-un raport autentic cu Cel care este atât sursă a vieții, cât și creator al lumii. Și, dacă este să vorbim de o constantă în viața proorocului David, aceasta este tocmai rugăciunea, care însoțește orice moment al biografiei sale, dând coerență itinerariului său, dar și intensitate și semnificație evenimentelor care-i formează biografia. Iar sfințenia lui „firească” vine tocmai din această decizie cu valoare permanentă, de a trăi totul în prezența lui Dumnezeu și de a nu-l părăsi sub nici un chip, indiferent de gravitatea faptelor. Rugăciunea dă valoare simbolică fiecărei întâmplări care-i însoțește viața, dar și biografiei sale, asumată integral.

Ne vom referi în continuare la această diversitate de stări, însoțite de rugăciune, traduse și aplicate ca etape sau experiențe în planul vieții

duhovnicești. Și acest lucru ne este înlesnit de vreme ce orice însoțire pe care cineva și-o dorește cu David se deschide sub chipul unei călătorii inițiatice în care, paradoxal, este vorba, mai ales, despre tine, la persoana I, într-un fel vădit, cu durere, dar și cu dragoste. Stările lui David sunt, de fapt, stările omului, identificare cu sinceritate, cu smerenie, iar la capăt, foarte multă încredere în Dumnezeu. Sentimentele sunt vizibil ambivalente. Este vorba, pe de o parte, de bucurie, entuziasm, dor, dragoste, tinerețe, putere, încredere, curaj sau jovialitate, dar, pe de altă parte, este vorba și de trăiri ce se exprimă în termeni contrari. Proorocul David vorbește despre mâhnire, suferință, durere, nostalgie, revoltă sufletească, părăsire, singurătate, plâns, boală și, mai ales, întoarcere, pocăință. Psalmul 50 în acest sens este o capodoperă nu doar poetică, ci și duhovnicească, care îl exprimă pe om în posibilitatea unei experiențe metanoice, de la vechi la nou, de jos spre înălțime, de la îndepărtare la apropiere, și toate sub chipul unui dialog personal, viu și sincer, cu Cel care îl iubește pe om dintru început și până la sfârșit (Ioan 13, 1). Durerea și suferința, în general, în psalmi se transformă în rugăciune, iar rugăciunea se trăiește ca relație, dialog cu Domnul, care este atent la „lacrimile mele”. Durerea omului este de mare preț înaintea lui Dumnezeu. „Al tău sunt, mântuiește-mă, că îndreptările Tale am căutat!” spunem în Psalmul 118 (v. 94), mărturisind această conștiință a stării neîntrerupte în proximitatea lui Dumnezeu.

În partea a treia a acestui eseu o să evoc cinci stări, într-o posibilă succesiune, cu aplicabilitate, mai ales, în viața tinerilor, însoțite de argumentare textuală cu versete din psalmi. În primul rând, **conștiința chemării** în sensul unei povești de dragoste personale cu Dumnezeu. Fiecare om este foarte important în ochii lui Dumnezeu și, de aceea, are un loc și un rol al său, în funcție de darul pe care l-a primit. Totul începe de aici: „*Mic eram între frații mei și tânăr în casa tatălui meu... Domnul a trimis pe îngerul Lui și m-a luat de la oile tatălui meu și m-a uns cu untdelemnul ungerii Lui*” (Psalmul 151, 1, 4). Criteriile de alegere nu sunt cantitative și, aparent, nici calitative, ci sunt ale lui Dumnezeu. Taina este mijlocul prin care se citește acest moment. Așa a binevoit Domnul și mai mult de atât nu se poate spune.

Viața, sub chipul său ambivalent – bucurie și tristețe, este o a doua constantă în textul psalmilor. La acest moment este foarte important să acceptăm că expresia „trebuie să fim fericiți”, aproape cu caracter de axiomă în contemporaneitate, nu este nici realistă, dar nici completă. Ea se corectează printr-o schimbare de verb – „putem fi fericiți”. Proorocul David subliniază limpede, mai ales, faptul că bucuria înseamnă proximitate față de Domnul: „*Veseli-mă-voi și mă voi bucura de Tine*” (9, 2); „*Întru acoperământul aripilor Tale mă voi bucura*” (62, 8); „*Eu mă voi bucura în veac, cânta-voi Dumnezeului lui Iacob*” (74, 9). Aici rezidă acel „pot să fiu fericit”, ca o necesară corectură la mentalitatea vremii.

Viața înseamnă și cădere, păcat și patimă, dar, și mai multă pocăință. Iar proorocul David stă ca mărturie pentru acest lucru. Este cel de-al treilea moment în această succesiune. David cade în desfrânare și se face chiar părtaș la crimă, însă pentru ambele se așează înaintea lui Dumnezeu mărturisindu-și păcatul: „*Ție unuia am greșit și rău înaintea Ta am făcut, așa încât drept ești Tu întru cuvintele Tale și biruitor când vei judeca Tu*” (50,5) și se încrede în dragostea lui Dumnezeu cerându-i, fără înconjur, să facă milă cu el: „*Doamne, miluiește-mă; vindecă sufletul meu, că am greșit ție*” (40, 4).

Un al patrulea moment îl constituie **experiența deznădejdi, singurătății, revoltei și neîmplinirii**, în general. De-a lungul întregii colecții de psalmi, cu sinceritate și curaj, David se descoperă pe sine în aceste stări. Dinamismul rugăciunii este dat și de complexitatea trăirilor și de lupta launtrică care se desfășoară deodată cu acestea. David i se adresează Domnului: „*Sufletul meu s-a tulburat foarte și Tu, Doamne, până când? Întoarce-Te, Doamne; izbăvește sufletul meu, mântuiește-mă, pentru mila Ta. Că nu este întru moarte cel ce Te pomeneste pe Tine. Și în iad cine Te va lăuda pe Tine?*” (6, 3-6) Starea descrisă argumentează faptul că omul nu se află tot timpul într-o relație facilă cu Dumnezeu. De aceea îi va zice: „*Arată-mi calea pe care voi merge... Învăța-mă să fac voia Ta*” (142, 8, 10), mai ales în momentele intense și complicate.

În cele din urmă, în al cincilea rând, cu valoare de sinteză, Proorocul David descrie **viața ca o permanentă călătorie cu Domnul**, ce presupune conștiința că toate se întâmplă din voia sau îngăduința Lui și că fiecare om stă în grija Păstorului: „*Domnul mă păște și nimic nu-mi va lipsi, la loc cu pășune acolo m-a sălășluit*” (22,1); „*Acesta este Dumnezeu, Dumnezeul nostru în veac și în veacul veacului; El ne va păște pe noi în veci*” (47, 13). Siguranța vieții, într-o lume a fricilor variate, vine din conștiința prezenței Domnului, neîntreruptă și iubitoare, în viața personală.

Lecția pe care o învățăm de la Proorocul David vizează identificarea unei „câi comune” a sfințeniei, în termenii unei vieți așa cum ni se prezintă. Noi suntem parte dintr-o istorie a omului căzut, cu toate formele concrete pe care le presupune la nivel de trăiri, dar, mai ales, putem fi parte dintr-o istorie a omului ce se pocăiește, întorcându-se la Domnul. Proclamația cea mai puternică, ce străbate psalmii de la un capăt la altul, vine în această direcție – fiecare om este o mântuire. Iar rugăciunea care vine în consecință este: „*Doamne, scoală-Te întru ajutorul meu*” (34,2).

Părintele Ioan Vaida (1945-2022)

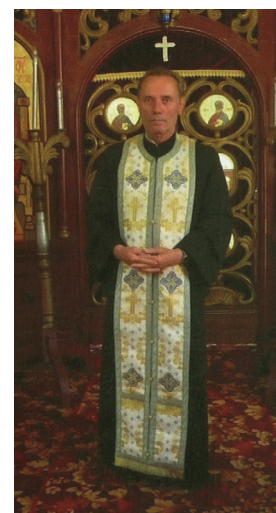
s-a mutat la cele veșnice

Pr. Silviu Pop

âmbătă 23 iulie 2022, preotul Ioan Vaida din Parohia Rugășești, comuna Cășeu, a trecut la cele veșnice.

S-a născut în data de 7 iunie 1945 la Leurda, comuna Cășeu, în familia credincioșilor Ioan și Maria Vaida. Școala primară de 7 clase a făcut-o la Chiuiiești (1952-1959), iar apoi Școala Profesională Petrol Chimie din Brăila (1960-1963). Între 1963-1965 a funcționat ca lăcătuș mecanic la CCH Dej, în 1966-1967 a lucrat la Întreprinderea de Industrie locală „Bobâlna”. A urmat apoi Liceul Alexandru Papiu Ilarian din Dej (1966-1970), după care s-a înscris la Institutul Teologic de grad universitar din Sibiu, pe care l-a absolvit în 1975.

S-a căsătorit în 24 februarie 1967 cu profesoara Susana Frențiu din Chiuiiești, născută în 16 martie 1947.

A fost hirotonit diacon în 14 august 1973 în Cluj Napoca, iar pe 15 august, de hramul Mănăstirii Nicula „Adormirea Maicii Domnului” a fost hirotonit preot pentru Parohia Călinești, județul Maramureș. Aici a activat ca

preot-paroh până pe 31 ianuarie 1977, când a fost transferat la cerere în Parohia Rugășești, cu filia Guga, comuna Cășeu, județul Cluj, unde a condus comunitatea euharistică până la ieșirea în pensie 2011. A fost hirotesit sachelar, iconom (1983) și stavrofor (2000).

În familia părintelui Ioan Vaida s-au născut 3 copii: Adrian-Călin, actualmente preot în Parohia Ciceu Mihăiești din județul Bistrița-Năsăud, Gabriela-Cristina care este căsătorită cu un francez și locuiește în Paris, și Ioana-Dorina, căsătorită cu preotul Horj Adrian de la Parohia Valea Codorului, Protopopiatul Dej

Părintele Vaida Ioan a fost un sacerdot care a promovat adevăratul duh al Ortodoxiei românești. A slujit cu râvnă și evlavie în comunitatea euharistică de pe aceste meleaguri încredințată spre păstorire, a fost păstorul cel bun care viața sa și-a dat-o pentru turma duhovnicească, cercetând-o cu timp și fără timp atunci când împrejurările o cereau. A fost un preot de vocație, ales de Dumnezeu să slujească în ogrorul Său cum spune Mântuitorul Hristos Apostolilor Săi: „nu voi M-ați ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi, ca voi roade să aduceți și roada voastră să rămână” (Ioan 15, 16).

Părintele Ioan a făcut parte dintr-o familie de creștini ortodocși care a dat neamului și Bisericii strămoșești nu mai puțin de trei slujitori ai Altarului străbun. În afară de Sfinția Sa pe fratele său, vrednicul de pomenire preacuvios părinte Arhimandrit Gamaliil (Vaida), care a fost exarh al mănăstirilor din Arhiepiscopia Vâlcei și mulți ani stareț al mănăstirii Cozia de pe Valea Oltului, unde și doarme somnul de veci domnitorul Mircea cel Bătrân (1386-1418). Iar fratele său Vasile Vaida este preot la Parohia „Sfântul Ierarh Nicolae” din cartierul Copou – Iași.

De acolo din veșnicie părintele Ioan Vaida ne-ar spune nouă, celor ce am rămas „să ducem greul zilelor”, ca odinioară Sfântul Preacuviosul Ioan Iacob Hozevitul de la Neamț: „Nu uitați în rugăciune / Pe cei duși de lângă voi, / Că și voi mâine, poimâine / Veți fi și voi lângă noi”.

Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească, iar memoria lui să fie binecuvântată!

Poate fi Ortodoxia ecologistă?!

Dr. Eugen-Adrian Truța

E 1 septembrie 2000, Patriarhul Ecumenic Dimitrie I al Constantinopolului proclamă ziua începutului de an bisericesc ca Ziua mondială de rugăciune pentru ocrotirea creației. Sanctitatea Sa, Bartolomeu I, actualul patriarh ecumenic, este denumit în unele medii ca fiind *Patriarhul verde*.

Trebuie să recunosc că mirarea mea nu este nicidecum filosofică, ci mai degrabă se apropie de zona modestiei intelectuale. Nu atât informația în sine, cât realitatea că există o deschidere integratoare care dialoghează de pe poziții egale cu marile direcții din lume mă prihănește ca vinovat.

O să evit persoana I, plural, și o să descriu spectrul ocupațiilor mele ca fiind legat și determinat de pulsunile teologice autohtone. Mă preocupă Ortodoxia ca fiind experiența mea capitală de viață, cea care mă așază, mă renaște și mă salvează de infinitudinea capriciilor umanității. Cred deplin în *Evangelhie*.

Așa că profesiunea aceasta de credință se potrivește cu tot ce înseamnă urcuș duhovnicesc și asează. Lumea se schimbă prin efortul personal de a fi mai bun, „*dobândește pacea și mii se vor mântui în jurul tău*”.

În egală măsură, e imperativ să subliniem că Ortodoxia nu e un proiect personal pentru scopuri personale. Ortodoxia este și dreapta-vedere teologică a cosmosului. Ortodoxia prețuiește integralitatea universului. Faptul că nu se pune suficient accent pe acest adevăr e un fel de a evita pericolul ideologizării. Cu alte cuvinte, integrator, dar nu mundan, integrator, dar nu exclusivist, integrator, dar nu rigid.

Ortodoxia nu a întreținut teologic monarhismul ca fiind parte indisolubilă a credinței așa cum nu a întreținut și nu va întreține teologic capitalismul în orice formă, liberalismul, socialismul, progresismul sau secularismul. Indubitabil însă, dacă lecturăm cele amintite ca răspunsuri și soluții contextuale la realitatea lumii, poate exista un dialog onest cu teologia. Teologia va căuta răspunsuri și dialog chiar și cu mișcările, ideologiile și curentele care îi contestă existența. Dacă atei contestă teologia, teologia înglobează și salvează atei.

Fiindcă simt că pășesc pe muchia de cuțit a ideii și foarte probabil îmi lipsește un instrumentar necesar, ceea ce nu face decât să mă expună criticilor justificate, revin în zona descrierilor tonice.

Ca ortodocși români se *întâmplă* să nu prețuim spațiul public la justa valoare civică și, mai cu seamă, la justa valoare spirituală. Sigur că venim dintr-o epocă în care am fost *deprinși* (ca popor) să așteptăm intervenția autorităților centrale pentru salvarea situației. Îmi amintesc că unii reporteri întrebau ironic cine ar trebui să mute paralela 45 care afectează clima României. Răspunsul era inevitabil: guvernul, parlamentul, cei de la București. În afară de anecdotică momentului, răspunsurile trădează o așteptare inconștientă ca altcineva să rezolve problema spațiului public.

Și ajung aici la punctul central al acestor rânduri: relația noastră defectuoasă cu spațiul public ne învinovățește a nu fi buni creștini și nici buni ecologiști. Ecologia nu e doar știința lui „a nu arunca PET-ul pe Someș”, ecologia este soluția etică (aflată în dialog cu teologia, fără a se identifica cu aceasta) la problemele zilei. Etimologic și frust, *ecologia* înseamnă *știința casei/știința habitatului* (οἶκος) referindu-se simultan și la proprietate și economie.

În mod extins, ecologia înseamnă echitate socială, distribuție egală a resurselor naturale, economie incluzivă și, mai ales, etica guvernării raționale a unei planete foarte aglomerate. Dacă simțiți o nuanță de stângism, probabil că aveți dreptate, asta explică diferitele nuanțe de ecologism, motivațiile acestora și implicațiile aferente.

Dacă simțiți că eu sunt un globalist părtaș la nedreptatea lumii, cel mai probabil vă înșelați. Nu cred că Ortodoxia poate fi ecologistă sau verde, dar cred că Ortodoxia poate intra în dialog constructiv cu aceste direcții din dorința de a integra *Evangelhia*. Dacă considerați că Ortodoxia ar trebui să se ocupe teologic de conspirații, proceduri medicale, vaccinuri, homeopatie, izolaționism politic și alte metehne, aici mă despart de aceste opinii.

În schimb, consider că Ortodoxia poate intra în dialog cu oricine și orice în virtutea mandatului *Evangelhiei*. De altfel, chiar e necesar să facă asta. Ortodoxia poate discerne, grație etosului evanghelic care locuiește în inimile și mințile credincioșilor ei, ceea ce este bine și rău, just și injust, salutar sau nepotrivit pentru Casa Noastră (planeta).

Acest lucru înseamnă discernerea etică a politicilor publice (abordare macro) și relație responsabilă cu proximitatea casei și locului nostru de muncă (curățenie, ordine, onestitate sau lipsa corupției, politețe, respectul pentru vecin, pentru client, pentru bolnav, pentru cetățean).

Într-o țară în care rostirea unei culori te faci vinovat de partizanat politic, haideți să ne rugăm pentru ocrotirea creației sub drapelul Duhului Sfânt!

O carte-document

Ioan-Aurel Pop

Președintele Academiei Române

E restigioasa Editură „Școala Ardeleană” din Cluj-Napoca, vegheată cu multă competență de directorul ei, bistrițeanul Vasile George Dâncu, trimite spre piața cărții un nou volum, intitulat „*Istorie neștiute, istorii uitate*”, elaborat de Mircea Gelu Buta, în cadrul colecției „*Istorie contemporană*”, coordonată de prof. univ. dr. Vasile Pușcaș, membru corespondent al Academiei Române. Cartea apare în condiții grafice deosebite.

Croniciarul contemporan al ținuturilor Bistriței și Năsăudului, anume Mircea Gelu Buta, medic și profesor de Bioetică la UBB Cluj-Napoca, are marele merit să aducă în verbul său despre trecut un suflu nou, exprimat pe înțelesul iubitorilor vieții apuse a oamenilor. Prea mult și prea des s-a scris și s-a vorbit în ultimul timp, iar fenomenul continuă disproporționat de mult, despre dezbinările românilor, despre lipsa lor de consistență, despre neseriozitatea lor, despre incapacitatea lor de sinteză, de construcție, de geneză, despre nimicnicia lor. Majoritatea tinerilor știu că Transilvania este altceva decât Vechiul Regat, că Bucovina este altceva decât Moldova, că statele românești s-au format mai târziu decât toate statele popoarelor din jurul nostru, că națiunea română modernă este o „*invenție*” a intelectualilor întorși din străinătate, că statul modern român este opera Masoneriei și a marilor puteri, că nu am fost în stare să creăm valori de calibrul universal și că am trăit mereu în dependență de alții, într-o „*băltire*” generalizată. Ceea ce, se înțelege cumva de la sine și din mass media, facem cu mult sârg și astăzi și – ni se sugerează tot mai insistent de către anumite cercuri „*progresiste*” că așa vom face și în viitor. Astfel, tinerii, mai ales elevii și studenții, înțeleg de la început, din familie și din sistemul de educație oficial, că nu mai este de trăit în România: trecutul este netrebnic, prezentul precar și băntuit de crize, iar viitorul nu doar incert, ci de-a dreptul sumbru. Această nimicnicie de sine are efecte devastatoare pentru conștiința publică.

Prof. Univ. Dr. Mircea Gelu Buta, cu o cultură generală și una istorică foarte solide și, mai ales, cu o experiență de viață bogată, variată și plină de miez, vine cu un alt registru, nu edulcorat, nu falsificat și nici măcar optimist, ci cu unul realist. A zice că, referindu-se la un colț de Țară Românească ori chiar la un mănunchi de Țări Românești, aduce prezentul oamenilor care au trăit în trecut într-o lumină firească. Autorul reconstituie fresce ale vieții – iar viața oamenilor este aceeași, indiferent de momentul când a existat ea – fără emfază, fără umilință căutată, cu strădania reușită de a se manifesta în restituirile sale deopotrivă „*fără ură și părtinire*” (cum spera să facă, încă de-acum două milenii clasicul Tacitus). Fresca de început este dedicată domnului Moldovei Petru Rareș, acela care a stăpânit și protejat Bistrița și ținutul ei, acela care a avut grijă, cât a putut și de români, acela care a ctitorit – probabil – Episcopia Vadului, după modelul părintelui său la Feleac, acela care a găsit adăpost în Transilvania și care a luptat cu oaste pe țărâm transilvan, urmând meandrele complicate politice de-atunci, calchiate pe rivalitatea dintre Habsburgi și Otomani în provincia intracarpatică. Au fost timpuri în care oștenii Moldovei trecuți peste munți au putut să vadă – cum remarca încă Nicolae Iorga – că peste tot, din „*secuimea de jos*” până în „*rutenimea de sus*” – locurile erau pline de lume românească, de limbă românească și de port românesc. Acum se forjau solidaritățile etnice medievale, pregătitoare ale marii solidarități naționale moderne.

Al doilea tablou – poate în mod surprinzător – este dedicat Generalului Gheorghe Basta, în raporturile sale cu bistrițenii. Acesta – după cum remarcă autorul – nu este tocmai un personaj confortabil pentru istoria noastră, fiind un condotier italian pus în slujba Habsburgilor, a împăra-

tului Rudolf al II-lea și instrumentul crimei îndreptate în chip rușinos, pe la spate, contra lui Mihai Viteazul, cel care avea să devină în timp unul dintre eroii noștri naționali. La Bistrița, în urma asediului cetății din 1602, generalul Basta și echipa sa au cerut conducerii locale, în numele împăratului, ca populația maghiară și trupele secuiești să părăsească orașul. Dar, în acest capitol, nu este vorba atât de generalul controversat, cât de Mihai Viteazul, acela apărut de români printr-o revoltă, motivată că de-acum „*valahii aveau un domn din neamul lor*” în Ardeal, după cum scria cu năduf cronicarul ungar umanist Szamosközy István.

Urmează episoade mai noi, referitoare la Primul Război Mondial, cu ororile sale întâmplare printre români mai ales, din ținutul Bucovinei până la Curtea Marțială din Bistrița și cu ecouri în faimosul roman „*Pădurea spânzuraților*” al lui Liviu Rebreanu. De la Pasul Rotunda în această primă mare conflagrație mondială, se ajunge la Al Doilea Război Mondial, la ocupația și moștenirea horthistă din Carpații Orientali. Urmează evocarea personalității lui Laurențiu Oanea (1888-1970), notar al Adunării Naționale de la Alba Iulia, apoi câteva episoade din istoria Bistriței în anii 1944-1945, cu ghetoul orașului, martirajul creștinilor bărgăuani, exodul sașilor bistrițeni și ocupația sovietică. De la perioada imediat postbelică se face un salt până la

„*Epoca de Aur*”, cu vânătorile dictatorului comunist Nicolae Ceaușescu în zonă, spre a se reveni la Familia Regală, la Regele Mihai și a se coborî apoi din nou în timp până în secolul al XVIII-lea, la faptele reprobabile ale generalului Bukow, la revolta năsăudenilor, ai căror capi vajnici au fost canonizați de Biserica Ortodoxă Română relativ recent.

Cartea nu se cheamă „*Istorie*”, ci „*Istorie*”, fiindcă nu narează faptele într-o cronologie consacrată, în mod diacronic și nici nu le plasează într-un singur spațiu. Bistrița și Năsăudul sunt mereu în centrul atenției, dar reverberațiile evocărilor trec prin locuri diferite, din Bucovina Primului Război Mondial până la Alba Iulia în timpul Marii Uniri. Autorul

posedă arta evocării, știe să ducă firul povestirii cu măiestrie de prozator, citează cu măsură și concluzionează cuminte. Mircea Gelu Buta călătorește prin timp cu dezinvoltură, își găsește subiecte rotunde, se întoarce în istorie și revine în contemporaneitate cu multă ușurință, ca și cum ar scrie proză literară. Dar îl trădează notele infrapaginale și preciziunea faptelor, tendința respectării adevărului istoric, așa relativ cum este el și atât cât ne este dat nouă oamenilor să-l aflăm. Nu sunt fapte spectaculoase neapărat, nu sunt fapte numai bune sau numai rele. Românii lui Mircea Gelu Buta sunt discriminați în trecut de stăpâni străini, dar nu sunt nici răi, nici înrăiți, se înțeleg cu vecinii lor de alt neam și de altă credință, sunt români ca toți românii de pe toată rotunjimea pământului românesc, rabdă împilări, dar se și revoltă, iubesc și urăsc ca toți oamenii, se simt bine în patria lor numită limba română, nu sunt nici îngeri și nici demoni. Crizele contemporane îl preocupă în subsidiar pe autor, care cunoaște atâtea crize ale trecutului și care este conștient de forța popoarelor de a subsuma răul și de a privilegia binele.

Cartea umple goluri de cunoaștere a vieții de odinioară, dar trimite mereu spre prezent și viitor. Autorul, consacrat prin zeci de cărți și sute de studii și articole, vine din spița nobilă a intelectualilor ardeleni, originari din „*apostolii satelor*” și oferă un exemplu demn de urmat. O face cu știință și conștiință, convins că face parte dintr-un popor cu istorie (nu „*fără istorie*”, cum li se spunea odată românilor de sub Habsburgi), nici mai bun și nici mai rău ca alte popoare, dar demn ca să ocupe un loc sub soare. Medicul și profesorul doctor Mircea Gelu Buta – dăruit cu vocația de a strânge oameni de vază în jurul său – face parte din stirpea rară a acelor terapeuți care știu, după exemplul înțelepciunii anticilor, că trupul nu se poate vindeca singur fără suflet și că pentru suflet „*nu ieste alta și mai frumoasă, și mai de folos în toată viața omului zăbavă, decât cetitul cărților*” (Miron Costin). Altminteri, intelectualul-medic este un om dăruit Cetății, dotat cu mult har și mai ales cu multă omenie.

Cine este Iisus? Eu sunt Calea, Adevărul și Viața (In. 14, 6) - Partea I -

Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană

Preliminarii

Iefinirea lui Iisus ca fiind „Calea, Adevărul și Viața” (In. 14, 6) este un răspuns pe care Mântuitorul îl dă lui Toma în contextul Cuvântării de despărțire (In. 14-16), pe care El o ține în fața Apostolilor Săi cu puțin timp înainte de pătimirea Sa.

Cuvântarea rezumă sintetic, ca într-un punct central, evenimentele esențiale viitoare ale istoriei mântuirii: Omorârea lui Iisus, Învierea Sa din morți, întoarcerea la Tatăl, pregătirea acolo, ca Mesia izbăvitor, a unui loc pentru Ucenicii Săi, trimiterea viitoare a Duhului Sfânt peste Apostoli, care îi va însoți în lucrarea lor viitoare, revenirea la Ucenici în Duhul și luarea lor la Sine, în cer, la sfârșitul misiunii care le-a fost încredințată, ca „acolo unde Eu sunt, să fiți și voi”. Iată cum rezumă Iisus această mângâiere pentru Ucenici: „Și de vreme ce Mă voi duce și vă voi pregăti loc, iarăși voi veni și vă voi lua la Mine, pentru ca acolo unde sunt Eu să fiți și voi. Voi știți și unde Mă duc Eu, și calea” (In. 14, 3-4).

Iisus concentrează în aceste cuvinte tot sensul și conținutul împărăției lui Dumnezeu pe care El a inaugurat-o și a vestit-o, actualizând-o în lume, prin lucrarea Sa mesianică. A fi în împărăția Sa înseamnă a fi acolo unde este El, și cu El. Sunt aceste cuvinte ale lui Iisus cea mai măreață și mai emoționantă descriere a împărăției Sale. Ce poate fi mai sublim pentru un om decât să fie veșnic cu Iisus, în existența sa viitoare, la finalul călătoriei sale pământeste?

Așadar, propria caracterizare a lui Iisus, în care S-a definit pe Sine „Cale”, „Adevăr” și „Viață”, are o semnificație aparte, pentru că în ea se cuprinde, în mare măsură, tot sensul celorlalte ziceri sau definiții ale propriei Sale persoane, precum: „Eu sunt pâinea vieții”, „Eu sunt lumina lumii”, „Eu sunt ușa oilor”, „Eu sunt păstorul cel bun”, „Eu sunt învierea și viața”. De data aceasta, ca într-o concluzie la toate cele spuse despre sine, până în acest punct, Iisus declară: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” - ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ (In. 14, 6).

Dar, pentru a înțelege mai profund însemnătatea acestei ziceri, vom analiza, pe rând, cele trei cuvinte - calea (ἡ ὁδός), adevărul (ἡ ἀλήθεια) și viața (ἡ ζωὴ) -, ca atribute ale propriei caracterizări, accentuând relevanța lor teologică și spirituală în ansamblul cuvântării Mântuitorului.

a. Iisus „Calea” (ἡ ὁδός)

„Calea” este una dintre temele predilecte ale Cuvântării de despărțire. Întreaga expunere legată de tema „căii” se încheie cu o propoziție enigmatică: „Voi știți și unde Mă duc Eu, și știți și calea” (In. 14, 4).

În timpul activității Sale pământeste, Mântuitorul Hristos a vorbit adesea despre „unde Mă duc Eu”. Iată doar două exemple:

În timpul Cuvântării mai sus amintite, Iisus le spune Ucenicilor: „...Pentru puțin timp mai sunt cu voi și Mă duc la Cel ce M-a trimis...” (In. 7, 33 urm). Este vorba despre întoarcerea la Tatăl, Care L-a trimis, cu scopul restabilirii comuniunii veșnice a omului cu Creatorul său.

Într-un alt context, în care Iisus are o dispută cu iudeii care nu credeau în El, accentuează ideea că necredința lor îi va împiedica desăvârșit să fie acolo unde El va fi. Cele spuse iudeilor, Iisus le repetă acum în fața Ucenicilor spunându-le că prezența lor lângă Sine va avea loc abia mai târziu, după ce Duhul va veni la ei și după încheierea misiunii încredințate lor. Acesta este sensul enigmatic al cuvintelor lor Iisus care, de data aceasta, le spune Apostolilor că nu pot să-L urmeze acolo unde El se duce: „Fiilor, încă puțină vreme sunt cu voi. Mă veți căuta; dar după cum le-am spus Iudeilor - că unde Mă duc Eu, voi nu puteți veni - v-o spun acum și vouă” (In. 13, 33) (Vezi și In. 8, 21 urm., In. 12, 26 urm). Este vorba, așadar, despre diferența de sens dintre întoarcerea lui Iisus la Tatăl, în comuniunea Sfintei Treimi, și luarea Ucenicilor la Sine la capătul misiunii încredințate lor.

Prin urmare, Ucenicii trebuiau să știe multe despre plecarea Sa și despre ținta finală a acesteia. De aceea, Iisus le spune răspicat „voi știți calea”. De fapt, ce voia Iisus să le spună, că ei știu deja cum decurge mersul Său la Tatăl, adică prin cruce și înviere? Sau voia să deschidă o învățătură nouă despre întoarcerea Sa la Tatăl și despre locul lor final, lângă Sine? Cred că pot fi luate în calcul ambele variante: ei știau, într-adevăr, ceva despre actul întoarcerii Sale la Tatăl, dar și trebuiau să mai învețe încă multe despre sensul acestei plecări, atât pentru Sine, cât și pentru ei.

Nedumerit de profunzimea înțelesului afirmației lui Iisus, Toma întreabă: „Doamne, nu știm unde Te duci; iar calea, cum o putem ști?” (In. 14, 5).

Iisus Hristos, icoană pe lemn (86 x 116 cm) din secolul XIII, din vechiul katholikon al Mănăstirii sârbești Hilandar din Sfântul Munte Athos, expusă momentan în Muzeul Mănăstirii.

În Evanghelia după Ioan, Apostolul Toma joacă un rol important. Spre exemplu, în episodul „învierii lui Lazăr”, când Iisus hotărăște să plece în Betania, după ce Lazăr a murit, „Toma, cel numit Geamănul, le-a zis celorlalți ucenici: „Să mergem și noi să murim cu El!” (In. 11, 16). Riscanta prezență a lui Iisus în Betania, în contextul apropierei tot mai evidente a „ceasului” Său, nu-l sperie pe Toma. El se arată a fi pregătit să moară împreună cu Înviătorul său. După Învierea Domnului, Toma, un logician convins, nu este foarte dispus să creadă ceea ce nu-i cade sub simțuri. La vestea adusă lui de către ceilalți Apostoli, că Domnul este viu și că li S-a arătat, Toma, gândind în categoriile logicii, exclamă: „...Dacă nu voi vedea eu în mâinile Lui semnul cuielor și dacă nu-mi voi pune degetul meu în semnul cuielor și dacă nu-mi voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede” (In. 20, 24). Așadar, Toma pare a fi un bărbat ferm, sincer, intuitiv, cu o gândire logică, afirmând deschis ceea ce gândește (a se vedea și In. 21, 2).¹

Legat de zicerea lui Iisus „Eu sunt Calea...”, Gerhard Maier crede că expresia respectivă „depășește dimensiunea afirmațiilor lui Iisus, „Eu sunt”. Numindu-Se pe Sine „Cale”, Mântuitorul Hristos Se arată fi „accesul” la Tatăl, dar și Cel care este în măsură să-l facă și posibil.² Accentul pus pe semnificația căii este reliefat și de partea a doua a caracterizării Sale: „Nimeni nu vine la Tatăl decât prin Mine” (In. 14, 6b). Potrivit acestei exclamații, punctul final al drumului creștinului spre cer nu este, așadar, Iisus, ci Tatăl; Iisus este doar mijlocitorul acestei călătorii finale.³

Întrebându-se cum ajungem la Tatăl, Sfântul Chiril al Alexandriei răspunde: „Mergem în două moduri: sau făcându-ne sfinți pe măsura potrivită omenescu-

lui, alipindu-ne de Dumnezeu, Care a zis „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt sfânt” (Lev. 19, 2), sau înaintând spre cunoștința cea prin credință și contemplație, ca prin oglindă și ghicitură, precum s-a scris (cf. 1 Cor. 13, 12). Dar nu va fi cineva niciodată sfânt și nu va ajunge la această calitate prin viețuirea cea întru virtute fără ca Hristos să-l călăuzească în toate, și nici nu se va alipi de Dumnezeu-Tatăl, fără ca Hristos să mijlocească.”⁴

După cădere, omul nu mai poate să ajungă la Tatăl numai prin eforturile proprii. Astfel că, omul căzut nu mai are de la sine, și doar prin sine, acces deplin la Dumnezeu. Cartea Geneza este explicită în acest sens: „Și l-a izgonit pe Adam și l-a așezat în fața raiului Edenului; și heruvimi a pus, și sabie de pară rotitoare să păzească drumul către pomul vieții” (Gen. 3, 24). Această cale a fost redeschisă numai de Fiul lui Dumnezeu întrupat prin jertfa Sa mântuitoare. Sfântul Apostol Pavel exprimă lămurit acest adevăr: „Așadar, fiind noi îndreptățiți din credință, pace avem cu Dumnezeu prin Domnul nostru Iisus Hristos, datorită Căruia am și avut, prin credință, cale deschisă la harul acesta în care stăm și ne lăudăm în nădejdea slavei lui Dumnezeu” (Rom. 5, 2) (a se vedea și Efes. 3, 12; 1 Pt. 3, 18; Evr. 4, 16; 10, 19).

Rațiunea propriei definiții a lui Iisus, și anume, cea de „Cale”, rezultă și din diversele denumiri ale „căii mântuirii” pe care le întâlnim în textul Noului Testament: „calea Domnului” (Mt. 3, 3), „calea păcii” (Lc. 1, 79), „calea adevărului” (2 Pt. 2, 2), „calea dreptății” (Mt. 21, 32), „calea mântuirii” (FAp. 16, 17), „calea vieții” (FAp. 2, 28), „care duce la viață” (Mt. 7, 14), „calea nouă și vie” (Evr. 10, 20).

Toate aceste atribute ale căii mântuirii sunt însumate în persoana lui Iisus Hristos și caracterizează deplin toate aspectele lucrării sale mesianice de mântuire a omului. Drumul spre Dumnezeu, spre Sfânta Sfințelor din cer, este unul al dreptății deschis de Regele dreptății (Is. 45, 21); este unul al păcii, inaugurat de Prințul păcii (Is. 9, 6); este una adevărată, jalonată de adevărurile dumnezeiești revelate („Sfințește-i prin adevărul Tău: Cuvântul Tău este adevărul” - In. 17, 17...); este unul care duce la viață, fiind deschis de Cel ce este viața prin Sine Însuși („Viața era într-Însul, și viața era lumina oamenilor” - In. 1, 4), etc. În limbajul ioaneic, cuvântul „viață” (folosit de 36 de ori)⁵ nu înseamnă niciodată mod de existență biologică, ci viața reală, viața adevărată, modalitatea omului de a exista în Dumnezeu.⁶

Așadar, prin definirea Sa ca fiind „Calea, Adevărul și Viața”, Iisus prezintă clar două lucruri: cum ajunge omul la Dumnezeu și care este rolul lui Iisus în această acțiune

Această caracterizare a lui Iisus este și singura Sa ziceră despre Sine care însumează trei calificative care definesc și propria Sa lucrare mântuitoare:

- „Cale” - adică singurul drum spre Dumnezeu la care omul ajunge doar impropiindu-și mântuirea săvârșită de Iisus;

- „Adevăr” - adică efectul ei asupra omului se exprimă în certitudinea dobândirii locului de comuniune cu Iisus

- „Viață” - adică comuniunea veșnică cu Iisus și care se traduce în dobândirea vieții celei veșnice

Așadar, Mântuitorul Hristos ne este „cale” pentru faptele bune, sau pentru virtuți, prin care accedem la comuniunea veșnică cu Dumnezeu; ne este „adevăr” pentru credința pe care o avem și o mărturisim; și ne este „viață” prin nădejde, căci ne susține prin nădejde viața de pe pământ și prin ea și pe cea veșnică, viitoare. Hristos este „Calea” pe care mergând, ajungem la țintă, adică la veșnica existență fericită. Și este Adevărul întrucât este mai presus de ceea ce cunoaștem în lumea trecătoare. Cu alte cuvinte, prin toate și pentru toate, Hristos este Calea, Adevărul și Viața. Existența noastră nu se poate susține în veci fără El ca Adevăr absolut, fără Cel ce este Cale sigură și Viață veșnică.⁷

⁴ Sf. CHIRIL al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, (Scrieri, partea a patra), în Vol. „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB), București, 2000, p. 840.

⁵ Vezi detalii legate de sensul cuvântului „viață”, Georg BERTRAM, Rudolf BULTMANN, Art. ζωὴ, ζωῆς, în Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament, Band II, Stuttgart-Berlin-Köln, 1990, pp. 862-864.

⁶ BARTOLOMEU V. Anania, Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, București 2001, p. 1556.

⁷ Cf. Sf. CHIRIL al Alexandriei, Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan, p. 839, nota 1591.

¹ Mai multe detalii legate de caracterizarea lui Toma, vezi Stelian TOFANĂ, Evanghelia lui Iisus. Misiunea cuvântului, Cluj-Napoca, 2018, pp. 38-44.

² Gerhard MAIER, Evanghelia după Ioan (Comentariu Biblic), vol. 6-7, Ed. „Lumina lumii”, Körtal, Germania, 1999, p. 611.

³ Vezi Georges ZEVINI, Commentaire spirituel de L'Évangile de Jean, vol. 2, Paris, 1996, p. 90.

Centenarul Protopopiatului Ortodox Român Huedin (1 septembrie 2022)

CȘ III Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

Anființarea Episcopiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului în anul 1921 a adus cu sine necesitatea reorganizării administrativ-teritoriale a eparhiei prin descentralizare și fondarea unor protopopiate, parohii și filii noi care să corespundă realităților și necesităților pastorale, să impulsioneze și să coaguleze mai bine viața bisericească la nivel local și regional. Astfel, consistoriul eparhial, prin decizia nr. 703 din martie 1922, a propus înființarea a trei protopopiate noi: Aiud, Luduș și Huedin, încredințându-i preotului Aurel Munteanu, paroh în Sebeșul Mare, azi Valea Drăganului, și asesor consistorial, misiunea de a întocmi „un plan de arondare a tractului Huedin”. Preotul a înaintat consistoriului clujean două proiecte, unul cu 22 parohii, celălalt cu 20 parohii, diferența fiind reprezentată de parohiile montane Mărișel și Măguri. În ședința consistoriului din 1 aprilie 1922 s-a aprobat a doua variantă a planului de arondare, fără cele două parohii montane, planul fiind înaintat spre aprobare sinodului eparhial (adunării eparhiale)¹. Propunerea a fost acceptată în ședința sinodului eparhial întrunit la Cluj, între 10/23-11/24 aprilie 1922, fiind ratificată prin „concluzul nr. 67”, din cuprinsul căruia reiese că episcopul Nicolae Ivan și consilierii eparhiali proiectaseră de fapt înființarea a șase protopopiate noi, prin rearondarea celor 12 existente, dar, din „lipsa de mijloace” financiare, înființarea protopopiatelor Zlatna, Baia Mare și Deva a fost amânată, protopresbiteratele Aiud, Huedin și Luduș urmând a fi „inactivate” la 1 septembrie 1922, zi în care își vor începe oficial activitatea². Episcopul Nicolae Ivan a motivat „necesitatea inexorabilă” a „descentralizării” și reorganizării administrative-bisericești din dorința dinamizării vieții pastorale, extensia teritorială a protopopiatelor fiind prea vastă, iar distanțele între centrele protopopești și parohii prea mari, de unde decurgeau o serie de disfuncționalități cu repercusiuni grave asupra vieții Bisericii: „protopopi cu cerc de activitate cu extensiuni de peste 100 km și cu câte 30-40 parohii, nu pot fi la culmea chemării lor, nu pot veni în contact cu poporul, nu pot da la timp povețele necesare, nu pot controla activitatea subalternilor”, după cum preciza episcopul Ivan în cuvântul de deschidere a Sinodului eparhial din Duminica Tomii anului 1922³.

Din dezbaterile sinodale se observă că înființarea protopopiatelor noi depindea nu numai de resursele financiare ale eparhiei, ci atât de legislația românească, care condiționa existența și funcționarea unui protopopiat doar dacă era constituit dintr-un număr de minim 20 de parohii, cât și de autonomia bisericească, consfințită de Statutul Organic șagunian, care prevedea dreptul obștilor parohiale de a opta pentru arondarea la un anumit protopopiat, consistoriile și sinoadele eparhiale fiind obligate să țină cont de voința consiliilor parohiale, care trebuiau consultate în chestiunea organizării administrative bisericești și nu li se putea impune unilateral o decizie de sus în jos⁴. La propunerea consistoriului diecezan, sinodul eparhial din 11/24 aprilie 1922 a ratificat propunerea înființării celor trei protopopiate noi și

a aprobat organigrama acestora, protopopiatul Huedin urmând a fi constituit din 20 parohii (Bedeciu, Bica, Buteni, Călata, Călățele, Finciu, Dumbrava, Ghestrade – azi Straja, Dângău Mare, Dângău Mic, Giurcuța, Mănăsturul Unguresc, Mănăsturul Românesc, Nadăș, Păniceni, Rogojel, Sebeșul Mare, Valcăul Unguresc – azi Văleni, Huedin și Dânc) și trei filii (Domoș, Horlacea și Râșca)⁵, cuprinzând 17.978 suflete, păstorite de 17 preoți, vacante fiind parohiile Ghestrade, Valcău și Dângău Mic⁶. Cu excepția parohiei Dânc, desprinsă de la Protopopiatul Unguraș (azi Românași, jud. Sălaj), toate celelalte parohii și filii proveneau de la Protopopiatul Cluj, cu sediul la Cluj, condus de protopopul Tului Roșescu. Protopopiatul Huedin era de fapt fondat pe rădăcinile și în circumferința istoricului Protopopiat al Clujului de Sus, cu reședința la Călata Mare, existent între a doua jumătate a secolului al XVIII-lea și toamna anului 1867, când a fost unit cu Protopopiatul Clujului de Jos, în urma morții protopopului Gavril Moldovan⁷.

În ședința din 21 iunie/4 iulie 1922, prin actul Nr. 2144/1922, Consiliul eparhial clujean l-a numit pe preotul Aurel Munteanu administrator protopopesic al noului Protopopiat Huedin, care urma să-și înceapă activitatea la 1 septembrie 1922⁸, invitându-l „ca până la data de 1 septembrie a.c. să preluai de la cele două oficii protopresbiterale de mai sus [Cluj și Unguraș, n.n.], pe lângă procese verbale în trei exemplare, toate actele referitoare la parohiile cari vor forma tractul Huedin”. Totodată, consiliul eparhial îl însărcina pe noul administrator protopopesic să purceadă în organizarea tractului prin arondarea organismelor sale constitutive, administrative și execu-

consistoriul diecezan l-a desemnat pe protopopul profesor universitar Ioan Lupaș ca delegat oficial pentru săvârșirea actului „alegerii de protopop în nou înființatul protopopiat al Huedinului” în conformitate cu „Regulamentul pentru procedura la alegerea de protopresbiter” din 1881. În 18/31 ianuarie 1923, Ioan Lupaș a publicat anunțul de convocare a „sinodului protopopesic electoral al tractului Huedin” pentru ziua de marți 7/20 februarie 1923 în capela parohiei Huedin, aflată în școala civilă din oraș¹¹. Cei doi concurenți înscriși pentru ocuparea postului de protopop au fost Alexandru Golea, paroh în Huedin, în vârstă de 39 ani, și Aurel Munteanu, paroh în Sebeșul Mare, în vârstă de 40 ani. Sinodul electoral s-a deschis în dimineața zilei de 7/20 februarie 1923, la orele 08.00, cu săvârșirea Sfintei Liturghii și predica delegatului consistorial clujean, după care a urmat constituirea biroului electoral, verificarea mandatelor celor 37 membri sinodali prezenți, alegerea celor trei membri ai comisiei electorale (pr. Iosif Stănescu, Gavriil Pipoș și Dr. Vasile Pașca), desfășurarea scrutinului prin vot secret, numărarea voturilor, constatarea rezultatului alegerii, întocmirea și verificarea procesului verbal și închiderea sinodului. Procesul verbal și buletinele de vot au fost trimise în plicuri sigilate la centrul eparhial de la Cluj, păstrându-se în arhiva arhiepiscopiei. Din cele 37 de voturi, 31 i-au fost acordate lui Aurel Munteanu, 3 lui Alexandru Golea și 3 au fost înregistrate ca „bile albe”¹².

Numărul mare de voturi primite de preotul Aurel Munteanu dezvăluie încrederea și vizibilitatea de care acesta se bucura în ochii preoților și credincioșilor din zona Huedinului. Rezultatul

alegerilor a fost confirmat de consistoriul diecezan în ședința din 7/20 martie 1923, Aurel Munteanu fiind hirotesit protopop de episcopul Nicolae Ivan în biserica Sfânta Treime din Cluj, în data de 15 aprilie 1923, moment în care acesta a semnat următoarea declarație: „Mă supun, cu umilință dispozițiilor grațioase ale Prea Sfințitului meu stăpân și promit cu graiu viu și în scris că cu darul lui Dumnezeu mă voiu sărgui și de acum înainte a satisface datorințele mele bisericești cu exactitate și devotament, conformându-mă celor auzite acum din graiul arhipăstoresc al Prea Sfinției Voastre, precum și

Episcopul Nicolae Ivan, înconjurat de cler și popor, Beliș, 22 iunie 1930.

altor sfaturi, îndrumări și mandate ale superiorității mele bisericești. Așa să-mi ajute Dumnezeu!”. În aceeași zi, episcopul Nicolae Ivan a emis o circulară către „onoratul cler și popor dreptcredincios din tractul protopopesic al Huedinului” vestind numirea preotului Aurel Munteanu din Sebeșul Mare în demnitatea de protopop și invitându-i pe toți „ca în toate afacerile oficiale către același protopop să vă adresați, dând ascultare cuvintelor și povețelor lui, cari vor fi numai spre binele și întărirea credincioșilor noștri”, încredințându-i că acesta a „făcut promisiune solemnă că va fi un model al virtuților creștinești, iubitor de popor și de dreptate și va sluji biserica și patria iubită cu devotament și abnegație până la ultima lui suflare”¹³. Într-adevăr, părintele Aurel Munteanu a slujit „biserica și patria cu devotament și abnegație” în toți cei 18 ani ai mandatului său protopopesic. Activitatea sa deosebit de rodnică s-a manifestat pe planuri multiple, putând fi structurată pe patru linii majore: bisericesc-spiritual, cultural-național, social-politic și economic. Realizările sale cele mai importante sunt „Catedrala moșilor” din Huedin, sfințită în 14 octombrie 1934, și întăbularea (1937) pe seama protopopiatului Huedin a terenului de 6.865 mp și a clădirilor de pe suprafața acestuia, unde au funcționat oficiul parohial și protopopesic Huedin până în 1994. Pe acest teren s-a zidit actualul sediu al protopopiatului Huedin, cantina și anexele, toate străjuite de statuia protopopului martir

⁵ *Ibidem*, pp. 61-62.

⁶ Prot. A. M., *Istoria protopopiatului ortodox român din Huedin*, p. 6.

⁷ Mircea-Gheorghe Abrudan, *Ortodoxie și Luteranism în Transilvania între Revoluția pașoptistă și Marea Unire, evoluție istorică și relații confesionale*, Editura Andreiana / Presa Universitară Clujeană, Sibiu / Cluj-Napoca, 2015, pp. 491-492.

⁸ Prot. A. M., *Istoria protopopiatului ortodox român din Huedin*, p. 6.

⁹ *Arhiva Arhiepiscopiei Clujului*, II-21-922, doc. nr. 2144 din 3 iulie 1922.

¹⁰ *Telegraful Român*, Anul LXX, Nr. 87, Sibiu, 4/17 noiembrie 1922, p. 5.

¹¹ *Telegraful Român*, Anul LXXI, Nr. 9, Sibiu, 24 ianuar (6 februar) 1923, p. 4.

¹² Toate doc. despre alegere se păstrează sub aceeași cotă: II-21-922, din 29.III.1923, nr. 1294/999.

¹³ *Arhiva Arhiepiscopiei Clujului*, II-21-922, doc. 1480/1494 din 1/15 aprilie 1923 (ciornă).

¹ Prot. A. M., „Istoria protopopiatului ortodox român din Huedin”, în *Renașterea*, Anul VI, Nr. 20, Cluj, 13 mai 1928, p. 5.

² *Actele Sinodului ordinar al Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului*, ținut la Cluj în anul 1922, Institutul de Arte Grafice „Ardealul”, Cluj, 1923, pp. 56-57.

³ *Ibidem*, p. 69.

⁴ *Ibidem*, pp. 57-60.

Aurel Munteanu, cel ce s-a confundat cu instituția protopopească și ca lider național-spiritual al românilor din zona Huedinului a suferit o moarte martirică în data de 10 septembrie 1940¹⁴.

În perioada Diktatului de la Viena (1940-1944), parohiile (Aghireș, Bedeciu, Căpușul Mare, Căpușul Mic, Ciucea, Cubleş, Dânc, Domoș, Dumbrava, Huedin, Nadășu, Păniceni, Tic, Valea Drăganului și Negreni) aflate în teritoriul cedat Ungariei au format în continuare Protopopiatul Huedin, condus de administratorul protopopesc Petru Pop (1940-1945) din Valea Drăganului, iar celelalte parohii (Bălcești, Bica, Buteni, Călata, Călățele, Lăpușești, Mănăstireni, Mănăsturul Român, Poiana-Horia, Râșca, Rogojel, Scind-Frăsinet, Văleni și Dângău) rămase pe teritoriul României au constituit Protopopiatul Cluj-Huedin, condus de administratorul protopopesc Teodor Tiboca din Călățele și aflat în jurisdicția Vicariatului Ortodox Român de la Alba Iulia¹⁵. Protopopiatul a fost reunificat în aprilie 1945, iar în 19 septembrie 1945, sinodul electoral l-a ales în funcția de protopop pe preotul Petru Pop din Valea Drăganului, acesta obținând 27 voturi, celelalte 13 voturi fiind adjudecate de preotul Teodor Tiboca din Călățele¹⁶. Consiliul eparhial a sancționat alegerea și l-a numit pe Petru Pop în demnitatea de protopop al Huedinului, acesta fiind „hirotosit într-o protoiereu” de episcopul Nicolae Colan în data de 25 noiembrie 1945¹⁷. La sfârșitul anului 1946, Protopopiatul Huedin era constituit din 34 parohii, 5 filii și 22.207 suflete¹⁸, iar la finalul anului 1949, după contopirea cu parohiile greco-catolice din protopopiatul unit al Morlăcii, trecute în toamna anului 1948 la Biserica Ortodoxă, Protopopiatul Huedin era format din 37 parohii, 26 filii, 11.683 familii și 45.646 credincioși, păstoriți de 37 preoți¹⁹. Părintele Petru Pop (1905-1981) a fost cel mai longeviv protopop al Huedinului, conducând instituția vreme de 28 ani, din care primii cinci ca administrator (1940-1945), încheindu-și slujirea în 28 februarie 1968, când, în urma reorganizării administrativ-teritoriale a Eparhiei Vadului, Feleacului și Clujului, Protopopiatul Huedin a fost desființat, parohiile fiind rearondate la protopopiatele Cluj și Zalău din județul Sălaj, aflat în jurisdicția Episcopiei Oradiei²⁰.

La începutul anului 1976, centrul eparhial a decis reînființarea protopopiatelor Huedin, cu 49 parohii și 35 filii, în județul Cluj și Lăpuș în județul Maramureș, protopop al Huedinului fiind numit preotul Petru Nicolae (1924-1996) din Valea Drăganului, transferat în ianuarie 1976 la Catedrala moșilor din Huedin, de unde a condus destinele protopopiatului până în februarie 1990, când s-a pensionat. Acestuia i-a urmat preotul Dorel Pușcaș (1953-2016) din Mănăsturul Românesc, ales protopop al Huedinului de preoții din protopopiat și numit în funcție de arhiepiscopul Teofil Herineanu la 1 martie 1990, ocupând această demnitate până în 30 septembrie 2010. Protopopului Dorel Pușcaș îi aparțin două inițiative memorabile, care-l prezintă peste timp drept al doilea ctitor al protopopiatului, și anume: construirea unui sediu protopopesc nou, edificat în anii 1994-1999, și ridicarea, în fața noii clădiri protopopești, a impunătoarei statui a protopopului martir Aurel Munteanu, inaugurată în toamna anului 2000.

Între 1 octombrie 2010 și 31 ianuarie 2016 protopopiatul Huedin a fost condus de preotul Ciprian Călin Taloș, născut la 19 august 1976, și transferat la 1 februarie 2016 în parohia Nașterea Domnului din Cluj-Napoca, unde slujește până în ziua de astăzi. Al șaselea protopop al Huedinului este preotul Dan Ionuț Lupușan, născut la 2 iulie 1989, hirotonit în 22 mai 2011 pe seama parohiei Brăișoru și numit protopop al Protopopiatului Ortodox Român Huedin de către IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei începând cu data de 1 februarie 2016. Actualmente protopopiatul este constituit din 57 parohii, 30 filii, 6 mănăstiri și circa 27.500 credincioși, păstoriți de 57 preoți parohi. La inițiativa protopopului Dan Lupușan vor fi organizate în toamna anului curent mai multe evenimente religioase și culturale menite să marcheze în mod festiv împlinirea unui secol de la înființarea protopopiatului Huedin. În acest context a fost realizată o placă din andezit de Ilva cuprinzând cu litere de bronz următorul text comemorativ: „S-a dezvelit această placă aniversară cu ocazia centenarului Protopopiatului Ortodox Român Huedin, înființat în data de 1 septembrie 1922, în jurisdicția Eparhiei Ortodoxe Române a Vadului, Feleacului și Clujului, în timpul păstoririi vrednicului de pomenire Episcop Nicolae Ivan și a Protopopului Martir Aurel Munteanu. Înscrie, Doamne, în cartea vieții pe toți ctitorii și binefăcătorii acestui sfânt așezământ național-bisericesc!”. Montată pe aripa de est a clădirii protopopiatului, aceasta placă aniversară va fi dezvelită în data de 10 septembrie 2022, cu ocazia celebrării Sfintei Liturghii și a parastasului pentru protopopii adormiți de către IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei Andreicuț și PS Episcop vicar Benedict Bistrițeanul, înconjurați de un mare sobor de preoți, diaconi și credincioși ortodocși de la poalele Munților Vlădeasa, ducând mai departe flacăra credinței dreptmăritoare și dragostea de patrie, moștenite de la înaintași.

¹⁴ Mircea-Gheorghe Abrudan, *Protopopul Aurel Munteanu (1882-1940), martir al poporului român și mucenic al Bisericii Ortodoxe*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2020.

¹⁵ *Calendarul creștinului de lege răsăriteană pe anul visect 1944*, XXII, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Kolozsvár-Cluj, 1944, pp. XIII-XIV; Cosmin Cosmuța, *Vicariatul Ortodox Român Alba Iulia 1940-1945*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2014, p. 94.

¹⁶ *Arhiva Arhiepiscopiei Clujului*, II-21-922.

¹⁷ *Arhiva Arhiepiscopiei Clujului*, II-21-922, doc. 5671/5643 din 16 noiembrie 1945.

¹⁸ *Calendarul creștinului de lege răsăriteană pe anul comun 1947*, XXV, Editura Episcopiei Ortodoxe Române, Cluj, 1947, pp. XXIII-XXV.

¹⁹ *Arhiva Arhiepiscopiei Clujului*, V-100-949, Statistica bisericească la 31 decembrie 1949, Protopopiatul Huedin.

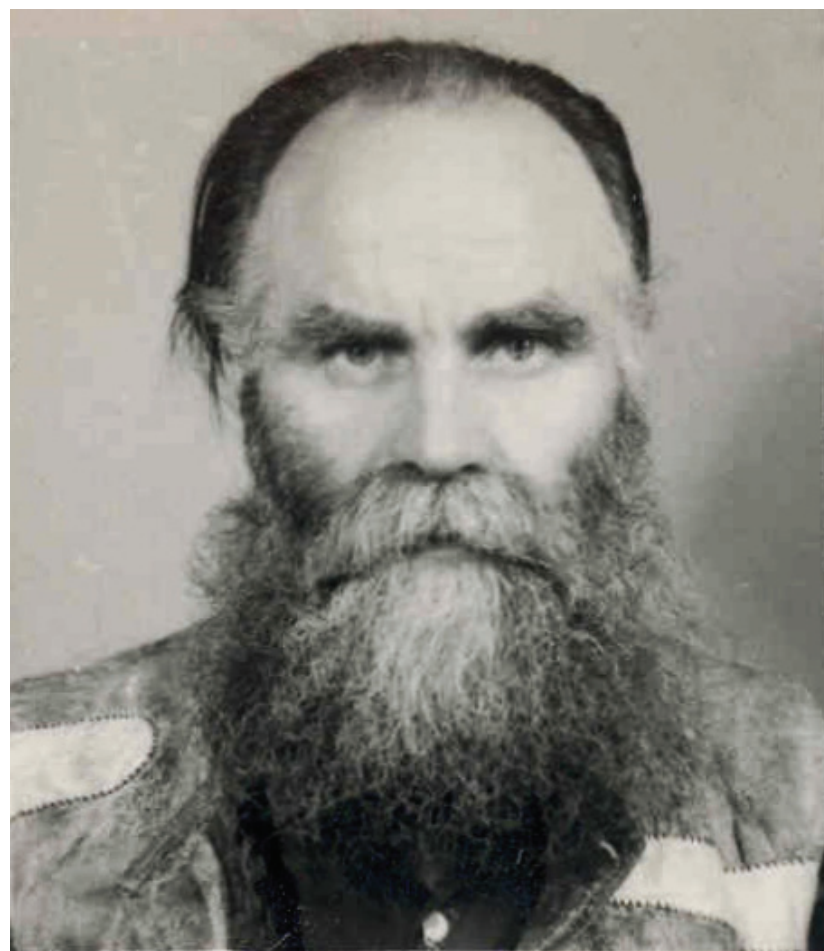
²⁰ Mircea-Gheorghe Abrudan, „Eparhia Vadului, Feleacului și Clujului, o istorie sub semnul centenarului (1921-2021)”, în *TĂBOR*, Anul XV, Nr. 4, 2021, pp. 14-15.

Vocația martirică a părintelui Florea Mureșanu

Drd. Daniel-Matei Pop

Ln calitate de doctorand, dar și de fiu al localității Suci de Sus, sunt preocupat de viața, activitatea și opera teologică a părintelui Florea Mureșanu. O bună parte a tezei mele de doctorat vizează tocmai aceste coordonate ale unui om de excepție, cum rar se mai nasc printre noi azi.

Personalitatea părintelui Florea Mureșanu este una pe cât de complexă pe atât de pilduitoare pentru noi, cei de azi. Ca unul ce și-a lăsat o amprentă puternică în frumoasa noastră localitate, în calitate de părinte al comunității parohiale ortodoxe, amintirea sa rămânând încă vie în conștiința multora dintre concetățenii noștri, părintele Florea Mureșanu poate fi cunoscut în triplă ipostază: dascăl de teologie, preot de vocație și martir mărturisitor al lui Hristos în temnițele feroase ale comunismului.

Având în vedere că datele biografice ale părintelui Florea Mureșanu sunt arhicunoscute, la fel și activitatea lui ca preot și ca profesor universitar, nu voi insista asupra acestora ci voi încerca să scot în evidență vocația sa de martir mărturisitor al lui Hristos în plină perioadă de dominație atee, bolșevică și comunistă care a măcinat România aproape 50 de ani.

Vocația de martir mărturisitor a părintelui Florea Mureșanu nu poate fi contestată de nimeni. Termenul în sine presupune o chemare predilectă înspre mărturisirea credinței în Hristos chiar cu prețul vieții. Martiriul poate fi receptat ca „taină a comuniunii cu Hristos în Biserică”. Comuniunea cu Hristos înseamnă împărtășirea de Hristosul euharistic și implicit de jertfa Lui pentru omenire. Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Filipeni, capitolul 1, versetul 27, spune: „Căci pentru mine, a vieții este Hristos, iar moartea este câștig”. Toată gândirea teologică a părintelui Florea Mureșanu, metodele sale pastorale, precum și discursul său public a fost pătruns de profunzimea acestui text paulin. Unul dintre textele fundamentale ale părintelui Florea Mureșanu pune în valoare autenticitatea și actualitatea textului paulin: „Cuvântul lui Dumnezeu rămâne același, azi, mâine și întotdeauna:

izvor de viață, stâncă de reazim, balsam răcoritor în dogoreala suferințelor și singurul care dă rost nu numai vieții de aici ci și morții, căci a muri pentru Hristos și pentru Evanghelia lui, nu este pagubă ci un câștig”.

Lecturând cu atenție textul părintelui Florea realizăm că de fapt în el este cuprinsă toată taina martirajului pentru Hristos. Toți cei încununați cu această vocație s-au unit în suferință cu Hristos și nu mai simțeau povara și durerea asupririi, pentru că Hristos suferea împreună cu ei. Această taină este cuprinsă deplin în Euharistie, de aceea martirajul este inclus ființial în Euharistie. Doar așa se justifică, pentru că mărturisitorii, în general, și martirii în special, aveau credința că își dau viața pentru cineva, care îi va încununa cu cununa slavei veșnice.

Părintele Florea Mureșanu și-a descoperit vocația mărturisitoare prin actele de curaj, prin caracterul său neîntinat de compromisuri, prin gestul total al morții martirice în închisoarea Aiudului în uitare și abandonare. Vocația mărturisitoare s-a probat prin actele de curaj dintre care eu voi evoca doar cel legat de salvarea unei familii de evrei din Icold care erau predestinați gazării în programurile naziste. Realizăm cu toții pericolul la care s-a expus părintele Florea Mureșanu.

De asemenea vocația sa mărturisitoare a fost probată și prin caracterul său moral neîntinat de compromisuri. Mărturia părintelui Ioan Bunea, colegul său de facultate, relatată în Memorial este elocventă: „la proces ne-am văzut pentru ultima dată cu Florea Mureșanu, fostul meu coleg de facultate și prieten apropiat. Fusese adus ca martor împotriva lui Liviu Munteanu. A fost demn, n-a recunoscut ceea ce se găsea în declarație, afirmând categoric că este introdusă în text de către anchetator”.

Și nu în ultimul rând vocația mărturisitoare s-a probat prin gestul total al morții martirice în închisoarea Aiudului. Având în vedere că există foarte puține detalii legate de detenția părintelui Florea Mureșanu în închisoarea de la Aiud, cred că este oportun să redau un fragment din ultima mărturie a părintelui cu valoare testamentară, consemnată în Dosarul de la Securitate: „Recunosc că în activitatea mea am făcut de mai multe ori propagandă și agitație atât direct cât și indirect contra formei de guvernământ prin predicile pe care le-am ținut. Față de pericolul pe care eu l-am apreciat că-l reprezintă mișcarea muncitorească internațională și comunismul față de Biserica și religie, o bună parte din activitatea mea mi-am închinat-o luptei împotriva ideologiei comuniste, a mișcării comuniste, așa cum am declarat în anchete, deoarece aceasta era CONVINGEREA MEA. Atât declar, susțin și semnez.”

În concluzie pot afirma că vocația martirică a părintelui Florea Mureșanu nu a fost una emfatică, care să genereze un spectacol ieftin, a fost una cât se poate de discretă, mergând asemenea lui Hristos, ca un miel spre junghiere.

Drumul spre martiriul al părintelui Florea s-a consumat pe plaiurile noastre. El este sfântul și mucenicul nostru, pentru care voi milita până la sfârșit ca să-și găsească un loc în calendarul Bisericii Ortodoxe Române. În calendarul inimilor noastre își are de mult locul său.

Activități ale Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj august 2022

Semnălam apariții editoriale:

- Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană (coord.), Pr. lect. univ. dr. Ioan Mihoc, Arhid. conf. univ. dr. Olimpiu-Nicolae Benea (colab.), *Studiul Noului Testament. Introducere generală. Evangheliile după Matei și Marcu, vol. I*, Ed. Basilica, București, 2022.

P. S. Iustin, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, în cadrul Simpozionului: *Actualitatea unui model cultural și spiritual N. Steinhardt*, în data de 29 iulie 2022, a acordat Ordinul și medalia „Nicolae Steinhardt” pentru clerici Pr. prof. univ. dr. Ștefan Iloaie, vicepreședinte al Fundației „Nicolae Steinhardt”.

În perioada 25 iulie - 1 august 2022, Pr. conf. univ. dr. Cristian Sonea, Arhim. lect. univ. dr. Simeon Pinte, Pr. lect. univ. dr. Paul Siladi, Pr. drd. Ovidiu-Vasile Bucșe și un grup de studenți au participat la Liverpool la cea de-a 46-a Conferință Internațională a *International Ecumenical Fellowship*.

În perioada 28 iulie - 8 august 2022, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, Centrul de Creație și Cercetare Continuă „Sfântul Evanghelist Luca” și Mănăstirea „Bunavestire” Pătrângenii au organizat a XV-a ediție a Proiectului Școala Națională de Vară, domeniul Arte vizuale, cu tema: *Contraofensiva prin artă*. Aceasta a cuprins două secțiuni: pictură de șevalet și iconografie-anluminură. Au avut loc cursuri de inițiere, formare și perfecționare în arte vizuale, precum și o expoziție, vernisată în cursul zilei de duminică, 7 august 2022. Au participat studenți și absolvenți ai specializării Artă sacră din cadrul facultății. Inițiator și coordonator științific: Lect. univ. dr. Marius-Dan Gheneșcu.

Miercuri, 3 august 2022, Arhim. Prof. univ. dr. habil. Teofil Tia, decanul facultății, a participat la slujba Vecerniei și a slujit la Paraclisul Maicii Domnului la Catedrala Mitropolitană, rostind cuvântul de învățătură.

Sâmbătă, 6 august 2022, Arhim. Prof. univ. dr. habil. Teofil Tia a săvârșit Sf. Liturghie la biserica „Schimbarea la Față” din Cluj-Napoca, cu prilejul hramului și a rostit cuvântul de învățătură.

În seara zilei de Duminică, 7 august 2022 a avut loc la biserica „Înălțarea Domnului” din Cluj-Napoca prezentarea cărții *Ecologie, economie, Teologie. Studii de etică socială creștină*, a d-nei Ingeborg G. Gabriel. Au vorbit Pr. lect. univ. dr. Bogdan Ivanov și Pr. dr. Cezar Marksteiner-Ungureanu (traducătorul cărții).

Duminică, 7 august 2022, Arhim. Prof. univ. dr. habil. Teofil Tia a realizat, în direct la Radio Renașterea, emisiunea „Ortodoxia - Fântâna Vieții”, având drept temă „Falșii mesia die epoca intertestamentară”, avându-l drept invitat pe Arhid. conf. univ. dr. Olimpiu-Nicolae Benea.

Grădina Botanică „Vasile Fati” din cadrul Centrului de Cercetări Biologice Jibou a găzduit, în perioada 9-19 august 2022, Simpozionul de Arte Vizuale *Arta în grădină*. Evenimentul a fost organizat de Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj, Centrul de Cercetări Biologice Jibou cu susținerea Primăriei orașului Jibou, prin Asociația Prietenii Grădinii Botanice. Simpozionul aflat la a XI-a ediție este centrat în jurul Taberei Internaționale de Creație Artistică, la care au fost invitați zece artiști recunoscuți, pictori, graficieni și sculptori din România și Polonia. Evenimentul s-a încheiat cu vernisajul expoziției cuprinzând lucrările realizate de artiști în perioada Taberei de Creație. A participat Prof. univ. dr. habil. Marcel-Gheorghe Muntean.

În seara zilei de sâmbătă, 13 august 2022 la Mănăstirea Nicula a fost săvârșită Slujba privegherii Înainteprăznuirii Adormirii Maicii Domnului. Cuvântul de învățătură a fost rostit de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană.

Cu ocazia Praznicului Adormirii Maicii Domnului, la Mănăstirea Nicula, a fost săvârșită în seara zilei de 14 august 2022 de către Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, împreună cu Preasfințitul Părinte Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud și cu Preasfințitul Părinte Macarie de Glavinitsa, Episcopul-vicar al Mitropoliei de Ruse (Bulgaria), Vecernia cu Litie și Slujba privegherii. Cuvântul de învățătură a fost rostit de Preasfințitul Părinte Veniamin. La finalul slujbei Prohodului Maicii Domnului a predicat Preasfințitul Părinte Macarie.

Luni, 15 august 2022, Sfânta Liturghie a fost oficiată de cei trei ierarhi, înconjurați de un sobor impresionant de preoți și diaconi, în prezența a mii de credincioși. Înaltpreasfințitul Părinte Andrei a rostit un cuvânt de învățătură.

Răspunsurile la strană, la toate aceste sfinte slujbe, au fost date de Corul de cameră „Psalmodia Transylvanica” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, dirijat de Părintele prof. univ. dr. Vasile Stanciu, directorul Școlii Doctorale de Teologie „Isidor Todoran”.

Și la Mănăstirea Dobric, de Praznicul Adormirii Maicii Domnului, a fost săvârșită în seara zilei de 14 august 2022 Vecernia cu Litie și Slujba privegherii. Cuvântul de învățătură a fost rostit de Pr. prof. univ. dr. Stelian Tofană. La finalul slujbei Prohodului Maicii Domnului a predicat Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci. Duminică, 15 august 2022, Sfânta Liturghie a fost săvârșită de Preasfințitul Părinte Episcop vicar Conf. univ. dr. Benedict Bistrițeanul, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

Luni, 15 august 2021 (*Adormirea Maicii Domnului*), Arhim. Prof. univ. dr. habil. Teofil Tia oficiază Sfânta Liturghie în sobor de preoți și diaconi la Mănăstirea Mihai Vodă de la Turda și rostește cuvântul de învățătură.

Miercuri, 17 august 2022 Arhim. Prof. univ. dr. habil. Teofil Tia a susținut conferința: *Multă mamă și puțin tată în viețile copiilor noștri. Tăticii care dezertează și mămicile care plusează*, la Mănăstirea Băișoara, pentru un grup de 50 de tineri părinți prezenți la o tabără de vară însoții de copii și de preotul paroh din Mediaș.

Muzeului Mitropoliei Clujului a găzduit în perioada 17-26 august 2022 expoziția „Deisis” - expoziție temporară de icoane pe lemn ce a cuprins 13 icoane realizate de artistul iconar Steliana Țico (rasofora Sofia), absolventă a specializării Artă sacră a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca. Vernisajul a avut loc miercuri, 17 august 2022 și a fost înnoțat prin prezența Prof. univ. dr. habil. Marcel-Gheorghe Muntean.

În data de 24 august 2022, la vârsta patriarhală de 88 de ani a trecut la Domnul Mitropolitul Kallistos (Ware) de Diokleia, distins teolog și ierarh al Patriarhiei Ecumenice. În anul 1998 Universitatea „Babeș-Bolyai” i-a acordat titlul de doctor Honoris causa, la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă.

În perioada 26-27 august 2022, a fost organizată la Cluj-Napoca Întâlnirea Tinerilor Ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. În cadrul acesteia, la Sala Sporturilor „Horia Demian”, Arhim. Prof. univ. dr. habil. Teofil Tia, împreună cu Mihai Neșu a susținut o conferință cu titlul: *Hristos cel mai bun prieten*.

În zilele de 30 și 31 august 2022 s-a desfășurat, la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, examenul pentru obținerea gradului didactic II pentru profesorii de Religie care a constat în două probe scrise la Metodica predării specialității și Elemente de Pedagogie și Psihologie. Au participat și au promovat 10 cadre didactice din județele: Cluj, Bistrița-Năsăud, Maramureș, Suceava, Caraș-Severin și Neamț. Comisia de evaluare a fost formată din Pr. lect. univ. dr. Liviu Vidican-Manci (președinte), Conf. univ. dr. Vasile Timiș și Conf. univ. dr. Ramona Răduț-Taci.

Dr. Dacian But-Căpușan

Despre pastorație și duhovnicie, cu Părintele Arhimandrit Teofil Tia (IV)

Arhim. Andrei Coroian: *Care sunt bazele și principalele metode ale psihoterapiei ortodoxe?*

Arhim. Teofil Tia: Psihoterapia Ortodoxă vrea să vindece recurgând și la metodele psihoterapiei laice, nedesconsiderând nimic din ceea ce s-a descoperit spre binele omului. De aceea, ea este o formă de *psihoterapie integrativă*, care are însă un reper: *transcendența*. Nu e străină de Dumnezeu și de planul Acestuia cu fiecare dintre noi. Ea este constelată de valorile credinței. Ea urmărește proclamarea sensului de ansamblu al vieții și al sensului vieții fiecăruia dintre noi. Nici unul nu trăim degeaba. Și viața fiecăruia se integrează unui sens mai amplu, general, de ansamblu.

Lumea postmodernă e bântuită de frici. Dacă începutul secolului trecut era dominat de isterii, începutul secolului nostru e stăpânit de anxietăți: fiecare are câte o frică care îl tiranizează. Să nu uităm însă că *fobiile folosesc la distragerea atenției de la temeri mai adânci*. E bine să ne analizăm, să identificăm fricile care ne otrăvesc viața și să le găsim antidotul duhovnicesc. Întotdeauna acestea au o conexiune cu întrebările fundamentale: *De ce trăiesc? De unde vin? Încotro mă îndrept? Ce va fi cu mine după moarte?*

Metodele psihoterapiei ortodoxe sunt toate axate pe *comunicarea de dragoste*, pe absorbția dragostei: beneficiarul învață să iubească și să se lase iubit, căci aceasta este calea spre vindecare și spre fericire. Unii nu știu să iubească, alții nu știu să se lase iubiți. La acest capitol sunt fragili toți beneficiarii psihoterapiei. Deci, Psihoterapia Pastorală este vertebrată religios și urmărește includerea beneficiarului în circuitul energiilor iubirii. Aceasta este „hora” Sfintei Treimi, în care suntem chemați cu toții să ne integrăm. Să învățăm să iubim este scopul suprem al vieții, și psihoterapia pastorală are un rol în acest demers.

Arhim. Andrei Coroian: *În cartea sfinției voastre Preoție misi-onară și pastorală contextuală vorbiți despre o pastorație axată pe idealul fericirii omului, dobândibilă prin recreditarea mistică - ca „stea polară” în constelația valorilor post-iluministe... Părintele Nicolae Steinhardt, vorbește și el despre creștinism ca o soluție de descoperire (sau redescoperire) a fericirii. Vă rog să dezvoltati puțin aceste afirmații.*

Arhim. Teofil Tia: *Fericirea este o stare afirmativă, în care simțim că viețile noastre au sens și plăcere*. Or, viața preotului este suculentă în „sens” și „bucurie de a trăi”, pentru că lucrează faptele esențiale: revărsarea dragostei lui Dumnezeu între oameni. Dinspre altar înspre întreaga biserică se revarsă în timpul slujbelor energii pozitive, pe care cei care știu să le absoarbă o fac, spre împlinirea lor. Nu toți știu face aceasta, din păcate. Preotul lucrează cu cel mai prețios lucru de pe pământ, cu harul, care este o energie a lui Dumnezeu dată oamenilor spre fericirea lor, nu spre plictis sau incomfort.

E adevărat, pentru a ști prețui iubirea lui Dumnezeu ar trebui mai întâi să ai experiența traumatizantă a absenței ei din viața ta, altfel s-ar putea să o respingi, trufaș, crezând că poți fi fericit prin tine însuși. Unii au această convingere, că n-au nevoie de Dumnezeu, adică de dragoste, pentru a fi fericiți. Și vor constata cândva cât de falsă este. Asta a fost și senzația lui Lucifer, când a căzut ca un fulger din cer: că nu mai are nevoie de Dumnezeu, că poate fi fericit fără El. Și s-a „deconectat”. Și, fără „alimentare”, lumina i s-a stins.

Ne putem însă întreba: „Cum poți să fi fericit într-o lume plină de nefericire?” Doar zeilor păgâni din antichitatea greacă nu le păsa de nefericirea oamenilor. Ce-i pasă fericirii de nefericirea altora? Creștinismul ne învață compasiunea, împreună-compătămirea, căci noi, oamenii, vibrăm launtric la suferința altora, și ne știm pune în locul lor: știm că am fi putut fi noi în locul celor care suferă acum, sau vom fi și noi cândva în situația lor.

La întrebarea „Cum poți să fi fericit într-o lume plină de nefericire?” mai putem răspunde și altfel: secretul este atenția selectivă. Noi, preoții, avem datoria unei lecturi selective a vieții: să vedem binele din lume și pe acesta să-l consolidăm, și să ignorăm răul, pentru ca acesta să se topească în timp. Dacă îi dăm importanță răului și dorim să-l eradicăm, acesta devine țanțoș, pentru că e băgat în seamă, și atenția noastră îl va stimula să crească. Spunea Ana Franck, o tânără ce a murit la 16 ani: „Eu nu mă uit la câtă mizerie există în lume, ci la câtă frumusețe rămâne!”. Lectura selectivă a realității ne ajută să ne păstrăm echilibrul interior.

Fericirea are trei componente: să ai „ceva de făcut”, să ai pe „cineva pe care să-l iubești”; să ai „ceva” în care să sper. Dacă ne articulăm bine în minte acești trei vectori și îi aplicăm la viața preotului, descoperim cel mai mare coeficient de performanță: preotul are de făcut misiunea, cel mai important lucru de pe pământ (să proclamăm dragostea lui Dumnezeu printre oameni), să ai pe cineva pe care să-l iubești, și care, în plus, te și iubește, deci tu te simți iubit de El, și să ai ceva în care să sper, adică Paradisul eshatologic pregătit nouă de Dumnezeu.

(va urma)

Prima Școală de vară destinată profesorilor de religie din țară

Prof. dr. Ionița Timiș

Educația, alături de alte componente axiologice ale vieții sociale, a suferit transformări majore în ultima vreme, încercând să se adapteze mersului vremii, în care globalizarea tehnologică să devină factor sine-qua-non al demersului educativ. Noile tendințe pedagogice au direcționat educația spre o zonă în care era destul de multă reținere, deoarece s-a dorit ca tehnologizarea să nu-și pună amprenta așa de repede. Iată că pandemia a provocat sistemul de învățământ spre o digitalizare rapidă. Disciplina Religie a făcut pionierat în această direcție, neașteptat, în rândul celorlalte materii de studiu, punând la dispoziția tuturor profesorilor din țară, resurse digitale la absolut toate lecțiile, începând de la clasa pregătitoare până la clasa a XII-a. La realizarea acestor resurse au fost mobilizați peste 500 de profesori de religie din întreaga țară.

Încă de la începutul pandemiei, sub coordonarea subsemnatei și a inspectorului general, Vasile Timiș, s-a demarat o lucrare de anvergură, care s-a concretizat în realizarea unei Platforme digitale, intitulată **Red-religie.ro**, care cuprinde aproximativ 2000 de resurse deschise. Munca s-a realizat online, prin nenumărate întâlniri de lucru, pentru a da valoare acestei platforme. Niciodată nu am crezut că se poate consolida o comuniune în mediul virtual, dar vrând-nevrând, harul jertfei și al dragostei, a creat un liant, care ne dădea impresia că ne cunoaștem din vremuri îndepărtate. Însă, majoritatea nu ne-am văzut niciodată față în față. Din acest motiv, chiar din vara primului an de pandemie al muncii noastre, în echipă, pentru realizarea Platformei, am simțit nevoia de a ne întâlni, față către față, și de a consolida acesta comuniune reală. Tocmai de aceea, am hotărât ca această întâlnire să se realizeze la Mănăstirea Caraiman, sub forma unei Școli de vară. Însă, restricțiile pandemiei nu ne-au permis acest lucru. În vara următoare s-a dorit întâlnirea la Mănăstirea Râmeț, dar fără rezultat concret.

Din mila lui Dumnezeu, anul acesta, s-a realizat visul de a ne aduna, de a ne cunoaște și de a creiona perspective pentru disciplina religie. Astfel, în perioada 25-28 iulie 2022, 70 de profesori din cadrul Platformei Red-religie, ne-am întâlnit la Seminarul Teologic „Veniamin Costache” de la Mănăstirea Neamț pentru a pune bazele primei Școli Naționale de vară a profesorilor de religie. Scopul acestei Școli de vară are mai multe direcții: cunoașterea și comuniunea profesorilor platforme; propunerea extinderii lucrărilor Platformei; împărtășirea unor experiențe de bune practici pe care profesorii le au în educația non-formală; împărtășirea unor idei de proiecte la care se pot implica profesorii din țară; dezvoltarea unor competențe prin activitățile unor workshop-uri; dezbateri pe problemele cu care se confruntă educație religioasă, datorită lipsei de religiozitate a societății și dialoguri cu invitații de seamă ai evenimentului, care au prezentat lucrări științifice pe teme teologice și psiho-pedagogice. Dimensiunile majore ale activităților desfășurate în cadrul Școlii de vară au fost: *Paradigma socială a credinței și Religia în activitățile outdoor/ non-formal*.

Organizarea acestei Școli de vară s-a realizat cu binecuvântarea mitropolitului Andrei Andreicuț, Platforma Red-religie fiind asumată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Buna organizare și desfășurare a acestei activități s-a concretizat într-un parteneriat între următoarele instituții: ISJ Olt, ISJ Buzău, ISJ București, ISJ Neamț, ISJ Vaslui, Colegiul Național Pedagogic „Gh. Lazăr” Cluj-Napoca și Asociația Profesorilor de Religie. Așa cum ne-am obișnuit de la evenimentele online ale proiectului RED Religie, și acest eveniment a avut o serie de invitați de valoare, respectiv Inspectorul General, conf. dr. Vasile Timiș, decanul Facultății de Psihologie și Științe ale Educației, prof. dr. Adrian Opre, decanul Facultății de Teologie din Alba Iulia, pr. prof. dr. Mihai Hincinschi, lector dr. Ramona Buzgar de la Facultatea de Psihologie și Științele Educației și pr. dr. Ioan Emilian Raza de la Spitalul Universitar Medical IV, Cluj-Napoca.

Prima zi a Școlii a debutat cu un *Te Deum* în Biserica Seminarului, cu hramul Sf. „Ioan Iacob de la Neamț”, oficiat de invitatul de onoare, pr. dr. Ioan Emilian Raza, împreună cu pr. director al Seminarului, Viorel Laiu.

Alocuțiunile de deschidere au fost susținute de către părintele director, Viorel Laiu, pr. dr. Ioan Emilian Raza, inspectorul de religie, prof. Florica Grecu, inspector la ISJ Olt și prof. dr. Ionița Timiș, de la Colegiul Național Pedagogic „Gh. Lazăr” din Cluj-Napoca, coordonatorul Platformei Red-Religie. A urmat o activitate de Teamb-Bilding, coordonată de inspectorul de religie de la Buzău, prof. Robert Mugrel Roșioru, care a reușit, prin jocurile pe care le-a propus, să spargă

gheața și să provoace coagularea grupului prin interrelaționare și cunoaștere, deoarece, foarte puțini profesori, din cei prezenți, s-au cunoscut. Ultima activitate a primei zile au fost *Dialogurile seara* în cadrul natural al Mănăstirii, sub cerul senin, coordonat de părintele Ioan Emilian Raza de la Cluj, cu tema *Dialogul și nevoia de dialog între elevi și profesori*, în care profesorii și-a împărtășit experiențele de la catedră și cele de viață, în vederea îmbunătățirii actului didactic.

A doua zi, a debutat cu prima conferința susținută, online, tocmai de la Veneția, de către inspectorul general, conf. dr. Vasile Timiș, intitulată *Religiozitate și antireligiozitate în Europa sec. XXI*, în care a fost creionată o radiografie a religiozității Europei, urmată de întrebări din partea profesorilor. A doua conferință a zilei, a fost *Religia în context social* susținută de către prof. univ. dr. Adrin Opre, decanul Facultății de Psihologie și Științele Educației din Cluj-Napoca, conferință care a provocat profesorii de religie în dialoguri constructive cu invitatul. Profesorii au fost invitați în proiectele Facultății de Psihologie și Științele Educației, în vederea realizării unor materiale didactice cu conținut religios, pentru terapia elevilor cu tulburări afective și psiho-comportamentale. De asemenea, s-a discutat despre posibilitatea unor cursuri postuniversitare pentru profesorii de religie, în vederea formării unor competențe din spectrul consilierii spirituale în cadrul școlilor.

Partea a doua a zile s-a desfășurat în natură, pe cărări de munte, sub coordonarea inspectorului Robert Roșioru de la Buzău. S-au realizat activități out-door, în care au fost prezentate proiecte și parteneriate, animate de jocuri diverse, care au creat buna-dispoziție, făcându-ne să ne simțim într-o comuniune frățască. Ultima parte a activității out-door a fost vizita la Poiana Prieteniei de la Nemțșor, unde, cei 520 de copii, aflați în Tabăra de spiritualitate, îl aveau ca invitat pe PS Ignatie al Hușilor, care le-a vorbit tinerilor despre *Rugăciune și salvarea timpului*. Pentru profesorii de religie, acest moment a dat multă speranță, văzând potențialul tinerilor spre spiritualitate, fapt

care ne-a determinat să investim cât mai mult în tabele de vară cu elevii.

Dialogurile de seara cu părintele Ioan, având ca temă *Jertfa și jertfirea profesorului de religie*, au dat posibilitatea participanților să-și prezintă experiențele de dăruire didactică și sufletească. Ziua s-a încheiat cu o priveghere închinată Sf. M. Mc.

Pantelimon, hramul Capelei Seminarului Teologic.

Ziua a treia a fost un crescendo cultural și spiritual. Primul invitat al zilei a fost pr. prof. dr. Mihai Hincinschi de la Facultatea de Teologie de la Alba-Iulia, care a prezentat o temă provocatoare: *Dogmă și viață*, prin care a creionat perspectivele predării Învățăturii de credință la liceu, într-o manieră trăită, departe de o predare clasică și scolastică. De asemenea, a prezentat proiectul Programul catehetic al Parohiei „Sf. Ioan Botezătorul” de la Alba-Iulia, oferindu-l ca pe un exemplu de bune practici pentru toți profesorii.

Activitatea aceasta a fost urmată de două workshop-uri, susținute de către prof. Monica Mocanu, inspector de religie la ISJ Vaslui și de către prof. Mirela Șova de la Școala „N. Titulescu” București, care au creat un impact deosebit în rândul profesorilor prin provocarea lansată. Este vorba despre *Religia în activitățile out-door/ non-formal* și *Cartea mea de suflet*. Activitatea a oferit posibilitatea profesorilor de a prezenta colegilor proiectele în care sunt implicați cu elevii, ca exemple de bune practici. Penultima activitate a constat în prezentarea făcută de către prof. George Mitru de la București, a oportunităților de a fi membri în *Asociația Profesorilor de Religie*. Ultima activitate a zilei a fost o adevărată revelație culturală și artistică. Aceasta s-a petrecut la Casa Memorială a lui Mihail Sadoveanu, unde părintele arhimandrit Mihail Daniiluc ne-a făcut o prezentare eshaustivă a scriiturii sadoveniene. Înălțarea spirituală a fost realizată de interpretarea unor piese din opera religioasă a lui Ciprian Porumbescu, de către câțiva tineri talentați.

Ultima zi a Școlii de vară a avut în program prezentarea *Proiectelor Erasmus+ și Etwinning în dezvoltarea personală și instituțională*, de către inspector prof. Florica Grecu de al ISJ Olt. De asemenea, prof. Ionița Timiș de la Cluj-Napoca a prezentat perspectivele dezvoltării Platformei Red-religie, precum și posibilitatea omologării acesteia de către Ministerul Educației. Concluziile și feed-back-ul întregii activități au arătat eficiența acestei prime ediții, precum și nevoia de a continua aceste activități în edițiile anilor care vor veni. Finalul Școlii de vară s-a concretizat într-un pelerinaj la mănăstirile nemțene.

Școala de vară este concepută pentru profesorii care doresc să-și îmbunătățească activitatea didactică, să ofere o varietate de experiențe pentru a construi cunoștințe, competențe, abilități și să propună activități inedite în educația religioasă. Dorim să reflectăm critic și creativ asupra propriului act didactic, să găsim cea mai bună cale de aplicare, în diverse contexte educaționale a celor însușite la această activitate.

Anunțuri

Lista parohiilor vacante pe luna septembrie 2022

Posturi clericale categoria *numire*:

1. **Preot misionar la Parohia misionară Jucu Gară**, Protopopiatul Cluj I, 150 suflete, misionară.
2. **Preot paroh la Parohia Săndulești**, Protopopiatul Turda, 300 suflete, categoria a III-a.
3. **Preot paroh la Parohia Ciceu Poieni**, Protopopiatul Beclean, 200 suflete, categoria a III-a.

Pentru **interviu** se pot înscrie preoții cu vechime de cinci ani, precum și tinerii licențiați în teologie care au susținut examenul de capacitate.

- Interviuul va consta în susținerea a trei probe orale: predică, cateheză și liturgică.

- Dosarele candidaților se vor depune la biroul consilierului administrativ bisericesc până în data de **30 septembrie 2022**.

Examenul de Capacitate Preotească Sesiunea septembrie 2022

Dosarele candidaților se vor depune în perioada **1 - 30 septembrie 2022**.

Examenul va avea loc în **5 octombrie 2022, ora 8.00**

Acte necesare pentru înscriere:

- Cerere către IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei;
- Copia actelor de studii (*Foia matricolă și Diploma de licență*);
- Curriculum vitae;
- Cazier judiciar;
- Recomandarea Duhovnicului Facultății.

Cursuri pentru formarea Cântăreților Bisericești 2022-2023

Înscrierea cursanților se va face în perioada **1 septembrie - 12 octombrie 2022**, la Secretariatul Centrului Eparhial din Cluj-Napoca.

Modulul I: 15 octombrie 2022 - 10 decembrie 2022, în fiecare sâmbătă

Modulul II: 18 martie 2023 - 10 iunie 2023, în fiecare sâmbătă

Acte necesare pentru înscriere:

- Dosar plic
- Copie după certificatul de naștere; Copie după cartea de identitate
- Certificatul de botez
- Recomandarea din partea preotului paroh
- Cererea tip adresată IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei pentru obținerea binecuvântării (candidații din alte Eparhii vor aduce binecuvântarea ierarhului de care aparțin)
- Copia simplă după actele de studii
- Dosarul va fi depus personal la Secretariatul Centrului Eparhial
- Chitanța care face dovada achitării taxei de 600 de lei și care se va plăti la Casieria Arhiepiscopiei Clujului.

† **BENEDICT BISTRITĂNUL**
EPISCOP-VICAR AL ARHIEPISCOPIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

August 2022

1 august: Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește cuvânt de învățătură în Parohia Copăceni din Protopopiatul Turda. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopop de Turda.

2 august: Oficiază slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Olha Kucherenko (65 ani), refugiată din Ucraina, în curtea bisericii parohiale din Tăuți, Protopopiatul Cluj I. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Bogdan Chiorean, Directorul Centrului de îngrijiri paliative Sfântul Nectarie din Cluj-Napoca.

La căminul cultural din Parohia Bedeciu, Protopopiatul Huedin, săvârșește slujba înmormântării adormitei întru Domnul, Olivia Ioana Costăș, Director al Institutului Francez din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupuțan, Protopop de Huedin.

În Biserica Filiei Satu Lung a Parohiei Pădureni, Protopopiatul Cluj I, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica. Este însoțit de PC Pr. Dan Hognogi, Protopop de Cluj I.

3 august: Program de audiențe la birou.

Seara, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește cuvânt de învățătură în Parohia Aghireș-Sat. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupuțan, Protopop de Huedin.

4 august: În Biserica Filiei Săcălaia a Parohiei Bonț din Protopopiatul Gherla săvârșește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de folos duhovnicesc. Este însoțit de PC Pr. Paul Isip, Protopop de Gherla.

5 august: Program de audiențe la birou.

Seara, în Biserica Coroana din Municipiul Bistrița, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica.

6 august: De sărbătoarea Schimbării la Față a Domnului săvârșește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Ilva Mare din Protopopiatul Năsăud, cu ocazia hramului. Rostește predica intitulată: „Trei colibe – prelungirea bucuriei”. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, hirotoneste diacon pe teologul Mircea Dorin Pop, viitor preot pe seama Parohiei Șintereag din Protopopiatul Beclean.

Seara, în Biserica Parohiei Lușca din Protopopiatul Năsăud, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește cuvânt de învățătură. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei ridică la rangul de iconom stavrofor pe Pr. Crin Triandafil Theodorescu, parohul comunității năsăudene. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud.

7 august: În Duminica a VIII-a după Rusalii liturghisește și predică în Parohia Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Zorilor. Rostește predica tematica cu titlul: „Viața ca liturghie”. Bindecuvintează prin stropire cu apă sfințită demisolul multifuncțional al bisericii nou amenajat și altarul de vară construit în curtea lăcașului de cult. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, oferă Ordinul Episcop Nicolae Ivan pentru mireni domnului Cristian Bârsu, profesor la Universitatea de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca și Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni doamnei Dr. Marina Bârsu. Totodată, acordă diplome de aleasă cinstire binefăcătorilor sfântului locaș.

Seara, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură în Biserica Sfinții Apostoli Petru și Pavel din cartierul clujean Grigorescu. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

8 august: Participă la ședința de lucru a Permanenței Consiliului Eparhial.

În Parohia Chețiu din Protopopiatul Beclean slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica. Este însoțit de PC Pr. Cristian Dragoș, Protopop de Beclean.

9 august: Oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură în Parohia Teaca din Protopopiatul Bistrița. Este

însoțit de PC Pr. Alexandru Vidican, Protopop de Bistrița.

10 august: Liturghisește la paraclisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Ninive.

Program de audiențe la birou.

Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica la Mănăstirea Salva din Protopopiatul Năsăud. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud.

11 august: În Biserica Înălțarea Domnului din municipiul Cluj-Napoca, săvârșește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de folos. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

12 august: Program de audiențe la birou.

Seara, oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește predica în Parohia Târlișua din Protopopiatul Beclean. Este însoțit de PC Pr. Cristian Dragoș, Protopop de Beclean.

13 august: Săvârșește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Sirul.

În Parohia Chiuiești din Protopopiatul Dej, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Ioan Bufta, Protopop de Dej.

14 august: În Duminica a IX-a după Rusalii săvârșește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Nicula din Protopopiatul Gherla. Rostește predica intitulată: „Eveniment, pedagogie și lecție duhovnicească”.

Seara, la Mănăstirea Dobric din Protopopiatul Beclean, slujește Vecernia cu Litie, Paraclisul Maicii Domnului și Prohodul Maicii Domnului.

15 august: De sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, săvârșește Sfânta Liturghie, în sobor de preoți, la Mănăstirea Dobric cu ocazia hramului. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Născători de cuvânt bun”.

16 august: Slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt de învățătură la Mănăstirea Sfinții Martiri Brâncoveni din localitatea Mărișel, Protopopiatul Huedin, cu ocazia hramului. Este însoțit de PC Pr. Dan Lupuțan, Protopop de Huedin.

Vizitează tabăra de tineri organizată de Centrul de Tineret Cluj în localitatea Mărișel. Le adresează un cuvânt duhovnicesc.

17 august: Program de audiențe la birou.

18 august: Săvârșește Sfânta Liturghie la paraclisul episcopal cu hramul Sfinții Benedict de Nursia și Isaac de Sirul.

La paraclisul Centrului de îngrijiri paliative Sfântul Nectarie din Cluj-Napoca, oficiază Sfânta Taină a Botezului pentru pruncul Nicolae Lorinț.

19 august: Slujește Sfânta Liturghie la Mănăstirea Mihai-Vodă din Protopopiatul Turda cu ocazia comemorării morții voievodului Mihai Viteazul (hramul istoric al mănăstirii). Rostește predica intitulată: „Apel la credință și la istorie”. După slujbă, în fața monumentului binecredinciosului voievod aflat în proximitatea mănăstirii, oficiază slujba parastasului. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopop de Turda.

Primește la reședința episcopală pe doamna Prof. Univ. Dr. Ramona Lile, Rectorul Universității „Aurel Vlaicu” din Arad.

20 august: Liturghisește și predică în Filia Crairă a Parohiei Triteni Colonie din Protopopiatul Turda. Bindecuvintează lucrările de restaurare a picturii din biserică și noile icoane cu care a fost împodobit iconostasul. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, ridică la rangul de iconom pe Pr. Mihail Crișan,

parohul comunității. Oferă Crucea Transilvană domnilor Aurel Truță (Primarul Comunei Ploscoș) și Nicolae Sălăgean (Primarul Orașului Bicz, jud. Neamț). Totodată, acordă diplome de aleasă cinstire binefăcătorilor lăcașului de cult. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Rus, Protopop de Turda.

Oficiază Taina Sfinței Cununii pentru Ionel și Antonia Alexandra Burduhos în Biserica Sfinții Trei Ierarhi din municipiul Bistrița. Rostește un cuvânt ocazional.

În Biserica Sfinții Apostoli din Bistrița, săvârșește o slujbă de pomenire la căpătâiul adormitului întru Domnul, Pr. Ioan Pintican, fost paroh al bisericii. Rostește un cuvânt de mângâiere.

21 august: În Duminica a X-a după Rusalii, slujește Sfânta Liturghie în Parohia Leșu II din Protopopiatul Năsăud. Rostește cuvântul de învățătură intitulat: „Când ne apropiem de Domnul?”. Bindecuvintează lucrările de renovare executate la exteriorul bisericii și noul altar de vară din proximitatea lăcașului de cult. Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Andrei, hirotesese iconom stavrofor pe Pr. Ioan Mihăilă, parohul comunității Leșu II. Oferă Ordinul Sfinții Martiri Năsăudeni primarului Comunei Leșu, D-lui Sorin Avram și fostului primar, D-lui Ioan Pop și Ordinul Episcop Nicolae Ivan domnului episcop Emil Bișiu. Totodată, acordă diplome de aleasă cinstire. Este însoțit de PC Pr. Ioan Dâmbu, Protopop de Năsăud.

22 august: Face o vizită pastorală la Mănăstirea Cormaia din Protopopiatul Năsăud.

23 august: Din încredințarea Preasfințitului Petroniu, Episcopul Sălajului, face o vizită pastorală la Mănăstirea Bălan din Protopopiatul Jibou, apoi, la Mănăstirea Bobota (Protopopiatul Șimleu) din aceeași eparhie, unde slujește Vecernia, rostește un cuvânt de învățătură și răspunde întrebărilor membrilor tinerelor familii prezente în tabăra organizată de ASCOR Cluj.

24 august: Program de audiențe la birou.

26 august: Program de audiențe la birou.

Alături de ierarhii din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului, în Piața Unirii din Municipiul Cluj-Napoca, asistă la slujba de Te Deum și participă la deschiderea Întâlnirii tinerilor ortodocși din cuprinsul Mitropoliei (ITO 2022).

27 august: Pe esplanada

din fața Bisericii din complexul studențesc Hașdeu, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Andrei, slujește Sfânta Liturghie.

La Sala Sporturilor „Horia Demian” participă la conferința susținută de domnul Mihai Neșu, fost fotbalist și în prezent misionar în câmpul social-filantropic, intitulată „Hristos – cel mai bun prieten”.

Seara, ia parte la procesiunea tinerilor ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului și la rugăciunea de încheiere a activităților prilejuite de acest eveniment. Rostește un cuvânt de final.

28 august: În Duminica a XI-a după Rusalii, alături de Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei și de Preasfințitul Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei, oficiază slujba de tâmosire a Bisericii Mănăstirii Someșul Cald, urmată de Sfânta Liturghie.

29 august: De sărbătoarea Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul, săvârșește Sfânta Liturghie, în sobor de preoți și diaconi, la Biserica cu hramul Sfântul Ioan Botezătorul din cartierul clujean Mărăști. Rostește predica intitulată: „Lăuntrul nostru ne va judeca”. Este însoțit de PC Pr. Alexandru Ciui, Protopop de Cluj II.

30 august: Oficiază Taina Sfântului Botez pentru prunca Sophia Maria Lica în Biserica Mănăstirii Cormaia din Protopopiatul Năsăud.

31 august: Program de audiențe la birou.

În clădirea cazinoului din Parcul Central „Simion Bărnuțiu” al Municipiului Cluj-Napoca, participă la festivitatea prilejuită de Ziua Limbii Române. Rostește un cuvânt ocazional.

A consemnat **Arhid. Sergiu Iustin Pop**, *secretar de cabinet*

† **ANDREI**
MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI
SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertzien”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri și vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

August 2022

1 august: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din cartierul clujean Mănăștur (parohi: Pr. Dan Dorian Cismaș, Pr. Nicolae Maja și Pr. Radu Onac), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

2 august: La Schitul „Sfinții Părinți Athoniți Siluan și Sofronie” de la Lăzești, județul Alba, îl întâlnește pe ieromonahul Rafail Noica.

În Biserica „Învierea Domnului” din cartierul Opișani al orașului Turda (parohi: Pr. Vasile Știopoi și Pr. Oliviu Verdeș), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

3 august: Inspectează stadiul lucrărilor de reamenajare a curții Centrului Eparhial. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din satul natal, Oarța de Sus, județul Maramureș, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Împlinește îndătinatul ritual al întreitei înconjurări a locașului de cult, interpretând privesne mariane.

4 august: În cimitirul din satul natal, Oarța de Sus, se reculege, preț de câteva clipe, la mormintele părinților și bunicii.

La Mănăstirea „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” de la Piatra Craiului, protopopiatul Huedin, în ajunul hramului, oficiază slujba de binecuvântare a noii biserici. Slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt de învățătură. Asistă la slujba Utreniei.

5 August (Sfântul Ioan Iacob Hozevitul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Piatra Craiului, săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Conferă părintelui stareț, protosinghelul Antonie Flore, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

6 August (Schimbarea La Față a Domnului Hristos): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cheile Turzii, protopopiatul Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește și instalează într-un stareț pe Protosinghelul Siluan Timbuș.

În biserica Mănăstirii „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești, protopopiatul Cluj II, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Laurențiu, tatăl părintelui Ovidiu Ciprian Marțiș, de la Parohia „Sfântul Ioan Iacob Hozevitul” din cartierul Valea Gârbaului al comunei Florești. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Biserica „Sfântul Ierarh Nectarie” din Dej (parohi: Prot. Ioan Buftea), oficiază slujba de sfințire a unei copii a icoanei Maicii Domnului Pantanassa, donată parohiei de către Grupul de Tineri „Buna Vestire” al Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca (coordonator: Protos. Natanael Zafirache). Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

7 august: În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonesește într-un preot, pe seama parohiei Șintereag, protopopiatul Beclean, pe diaconul Mircea Dorin Pop.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

8 august: Împreună cu PC Părinte Bogdan Chiorean, directorul Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, face o vizită în localitatea Sânicoară, în vederea stabilirii locului pe care va fi construită secția pediatrică a spitalului.

În Biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița (parohi: Pr. Ioan Pinteș și Pr. Ștefan Borodi), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

9 august: La sediul Instituției Prefectului din Cluj-Napoca, participă la ședința comisiei județene ce se ocupă cu organizarea hramului Mănăstirii Nicula. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În capela mortuară din Cimitirul Central din Cluj-Napoca, oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, Liviu Aurel Negrescu. Rostește un cuvânt de mângâiere.

La Centrul de Tineret „Prof. Ioan Bunea” de la Sângeorz-Băi, protopopiatul Năsăud (coordonator: Pr. Paul Gavriloaie), îi vizitează pe copiii din protopopiatul Beclean, aflați în tabăra de vară, organizată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului. Rostește un cuvânt duhovnicesc și asistă la programul pregătit de participanți.

În biserica din Rodna, protopopiatul Năsăud, slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește într-un iconom stavrofor pe părintele Lazăr Nechita de la parohia Rodna I și pe părintele Gheorghe Ganea de la parohia Rodna II.

10 august: În biserica din Aruncuta, protopopiatul Cluj I (paroh: Pr. Marius Popescu), slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

11 august: Pe hotarul din proximitatea municipiului Dej, face o vizită pe locul unde va fi construită noua mănăstire închinată Sfântului Mare Mucenic Gheorghe.

Face o vizită la sediul protopopiatului Dej, în vederea rezolvării unor probleme administrative.

În biserica din Strâmbu, protopopiatul Dej (paroh: Pr. Nicolae Scrob), îi vizitează pe copiii aflați în tabăra de vară organizată de parohie. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

Săvârșește slujba de binecuvântare a noii biserici din parohia Nușeni, protopopiatul Beclean. Slujește Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesește într-un iconom stavrofor pe părintele paroh Dacian Ioan Antal. Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, oficiind Dumnezeiasca Liturghie cu prilejul praznicului Schimbării La Față a Domnului Iisus Hristos, pe altarul de vară al Mănăstirii de la Cheile Turzii, Protopopiatul Turda, 6 august, 2022.

12 august: Participă la momentul festiv al inaugurării noii Săli Polivalente din Bistrița, investiție a Consiliului Județean (președinte: Emil Radu Moldovan). Oficiază o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie și la slujba Paraclisului Maicii Domnului. Rostește un cuvânt de învățătură.

13 august: Asistă la slujba de resfințire a Bisericii Romano-Catolice „Sfântul Mihail”, din Piața Unirii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

Îl primește la reședință pe domnul Victor Opaschi, Secretarul de Stat pentru Culte în Guvernul României.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe PS Părinte Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud și pe PS Părinte Macarie de Glavinița, Episcop vicar al Mitropoliei de Ruse, Bulgaria.

14 august: Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru arhieriei, Preasfințitului Părinte Veniamin și Preasfințitului Părinte Macarie de Glavinița. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici, PC Arhid. Paisie Mureșan din Episcopia Basarabiei de Sud și PC Arhid. Constantin Atanasov din Mitropolia de Ruse, iar Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru laici, îl conferă domnului Dimitrie Arnaudov din Blagoevgrad, Bulgaria.

În Biserica „Sfântul Ierarh Nicolae” din Gherla, împreună cu PS Părinte Veniamin al Basarabiei de Sud și PS Părinte Macarie de

Glavinița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește într-un iconom stavrofor pe părintele Mircea Bidian și pe părintele Sorin Botiș, preoți parohi.

Conduce tradiționala procesiune din municipiul Gherla înspre Mănăstirea Nicula, din ajunul sărbătoririi hramului lavrei monahale. În Biserica „Sfântul Nicolae” din Gherla, oficiază o slujbă de binecuvântare și rostește un cuvânt organizatoric, iar în curtea Mănăstirii Nicula, rostește o rugăciune de mulțumire și un cuvânt duhovnicesc.

Pe altarul de vară al Mănăstirii „Adormirea Maicii Domnului” de la Nicula, împreună cu ierarhii prezenți, slujește Vecernia cu Litie și rostește un cuvânt duhovnicesc.

Pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, începând cu ora 22.00, împreună cu ierarhii prezenți slujește Utrenia, în cadrul căreia a fost cântat Prohodul Maicii Domnului. La miezul nopții, împlinesc tradiționalul ritual al înconjurării bisericii celei mari cu icoana Maicii Domnului, făcătoare de minuni.

15 August (Adormirea Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al Mănăstirii Nicula, împreună cu PS Părinte Veniamin și PS Părinte Macarie de Glavinița, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei și rostește un cuvânt de învățătură.

16 august: Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei”, de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

17 – 19 august: Face o călătorie în Ungaria și Austria. Vizitează obiective religioase și culturale. Joi, 18 august, vizitează bisericele din Sopron (Ungaria), iar vineri, 19 august, face o vizită la vestita Abație de la Melk (Austria). Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

20 august: În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

21 august: Săvârșește slujba de resfințire a bisericii din Câțcău, protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe altarul de vară din incinta bisericii din Câțcău, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă părintelui paroh, Ioan Mărginean, distincția „Crucea Transilvană” pentru clerici. Conferă domnului primar al comunei Câțcău, Călin Mureșan, Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”. Acordă domnului Adrian Tomșa, distincția „Crucea Transilvană” pentru mireni. Conferă domnului Vasile Doboș, Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”, iar domnului Sorin Lăpușan îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”. Acordă „Gramata Mitropolitană, însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”, domnului Lucian Hășmașan și domnului Vasile Indrecean.

În Biserica „Sfinții Apostoli Petru, Pavel și Andrei” din Bistrița (parohi: Pr. Marius Ioan Pintican și Pr. Bogdan Oprea), oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul, preot Ioan, fost paroh, tatăl părintelui Marius Ioan Pintican, directorul filialei Bistrița-Năsăud a Asociației „Filantropia Ortodoxă”. Rostește un cuvânt de mângâiere. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

22 – 25 august: Efectuează o vizită în Macedonia de Nord și Albania. Vizitează obiective culturale și religioase. Marți, 23 august, vizitează bisericele ortodoxe din Pogradec (Albania), iar miercuri, 24 august, vizitează Mănăstirea „Sfântul Cuvios Naum”, de pe malul Lacului Ohrid (Macedonia de Nord). Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

26 august: Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Iustin, Episcopul Ortodox Român al Maramureșului și Sătmarului, pe Preasfințitul Părinte Petroniu, Episcopul Sălajului și pe Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscop vicar al Episcopiei Ortodoxe Române a Maramureșului și Sătmarului.

În Piața Unirii din Cluj-Napoca, împreună cu ierarhii invitați, participă la festivitatea de deschidere a Întâlnirii Tinerilor din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului. Asistă la slujba de Te-Deum și rostește un cuvânt duhovnicesc. Asistă la prima parte a spectacolului organizat cu acest prilej. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

27 august: Pe o scenă special amenajată în proximitatea bisericii

din Complexul Studențesc „Hașdeu” din Cluj-Napoca, în cadrul Întâlnirii Tinerilor, împreună cu PS Părinte Benedict Bistrițeanul, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În Sala Sporturilor „Horea Demian” din Cluj-Napoca, asistă la conferința intitulată „Hristos, cel mai bun prieten” susținută de domnul Mihai Neșu, fost fotbalist de performanță. Rostește un cuvânt duhovnicesc și oferă Ordinul „Mihai Vodă” invitatului tinerilor creștini.

Conduce procesiunea pe străzile municipiului Cluj-Napoca, dinspre Parcul Central spre Catedrala Mitropolitană, la care au participat tinerii ortodocși din Mitropolia Clujului, Maramureșului și Sălajului.

În Catedrala Mitropolitană, în prezența tinerilor din mitropolie, slujește Rugăciunile de seară și participă la festivitatea de încheiere a ITO 2022, Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe Preasfințitul Părinte Andrei, Episcopul Covasnei și Harghitei.

28 august: Împreună cu PS Părinte Andrei și PS Părinte Benedict Bistrițeanul, oficiază slujba de sfințire a noii biserici a Mănăstirii „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă special amenajată în curtea mănăstirii de la Someșul Cald, împreună cu cei doi ierarhi prezenți, slujește Sfânta Liturghie și rostește un cuvânt duhovnicesc. Acordă, din partea Preafericitului Părinte Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, distincția „Crucea Patriarhală”, ctitorului Vasile Salanță. Conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” maicii starețe stavrofora Maria Vulcu și părintelui duhovnic Dan Popovici. Hirotesesește într-un protosinghel pe ieromonahul Zosima Bârsan, viețuitor în mănăstire. Este însoțit de domnul Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

29 August (Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul): Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Cormaia, protopopiatul Năsăud, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Acordă domnului Ioan Șot, distincția „Crucea Transilvană”.

În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie și rostește un cuvânt de învățătură.

30 august: Face o vizită pe șantierul Bisericii „Brăul Maicii Domnului” din parohia Sub Coastă (paroh: Pr. Raul Astaluș), pe șantierul noii biserici din Câmpenești (paroh: Pr. Dorin Pargea), pe șantierul Centrului misionar de tineret „Sfântul Ioan Valahul” de la Câmpenești (coordonator: Dl. Andrei Zangăr), protopopiatul Cluj I și pe șantierul noii case parohiale din Dăbâca (paroh: Pr. Bogdan Frâsinel), protopopiatul Gherla. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În sala mare a Cinematografului Mărăști din Cluj-Napoca, participă la deschiderea celei de-a XI-a ediție a Festivalului „Flori de Speranță”, organizat de Asociația Down Centrul Educațional Raluca (coordonator: Pr. Ioan Avram), cu sprijinul Consiliului Local și al Direcției de Asistență Socială și Medicală Cluj-Napoca. Rostește o rugăciune de binecuvântare și un cuvânt duhovnicesc.

31 August (Așezarea în raclă a Brăului Maicii Domnului): Cu prilejul hramului, în interiorul șantierului bisericii din cartierul Sub Coastă al localității Sânicoadă, protopopiatul Cluj I, săvârșește slujba de Sfințire a Apei și cea de sfințire a celor două noi clopote achiziționate. Rostește un cuvânt de învățătură. Hirotesesește într-un sachelar pe părintele paroh Raul Astaluș. Conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” doamnei Doina Florica Muntean și domnului Adrian Golda. Acordă „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului”, familiei Dan și Ioana Mureșan.

A consemnat Arhid. Claudiu Ioan Grama

Întâlnirea cu icoana în expoziția „Deisis” a artistei Steliana Țico

Prof. univ. dr. Marcel Ghe. Muntean

Întâlnirea cu icoana este un eveniment atunci când se realizează o relație cu privitorul, cu credinciosul, cu iubitorul de frumos. Astfel, se crează o întâlnire reală sau de comunicare, prin împărtășire între cel pictat, înfățișat în icoană, și cel ce o privește. Tocmai de aceea, pentru că funcția esențială a icoanei nu este doar de a da naștere unor sentimente sau impresii de natură pur artistică ori estetică - a plăcea, a fi frumoasă sau mai puțin frumoasă, chiar dacă, desigur, sunt importante și acestea în procesul de percepere vizuală - ci, funcția sau rolul ei esențial este de a ne ajuta să pătrundem spre cele spirituale. După Sfântul Ioan Damaschinul pot fi numite 7 asemenea funcții¹. Prima ar fi cea de **înfrumusețare** a bisericilor și caselor noastre; apoi ar fi rolul ei **didactic** în educarea noastră spre desăvârșirea dumnezeiască - în acest sens Sfântul Fotie, patriarhul Constantinopolului, spune: „*Întocmai precum vorbirea ne este transmisă prin auz, tot astfel o formă este imprimată pe tăblițele sufletului prin intermediul văzului, conferind celor a căror înțelegere nu este pătată de doctrine viclene, o reprezentare a cunoașterii asemănătoare cucerniciei*”; a treia funcție ar fi aceea că ne **amintește** de credință

- „*De multe ori, neîndoielnic atunci când nu avem în minte Pătimirile Domnului, văzând icoana Răstignirii Domnului, ne amintim de suferințele sale mântuitoare*” menționează Sfântul Ioan Damaschinul; apoi funcția lor **anagogică**, adică de a ne ridica la prototipurile pe care le simbolizează într-o formă de gândire și simțire, precum menționează tot Sfântul Ioan Damaschinul, „*suntem conduși de către icoane perceptibile la contemplarea celor dumnezeiești și duhovnicești*”; a cincea funcție ar fi că ne ghidează viața să **imităm virtuțile** sfinților care sunt înfățișați, precum se amintea în cel de-al VII-lea Sinod Ecumenic de la Niceea din 787 „*Cu cât sunt priviți mai mult sfinții din icoane, cu atât mai mult privitorii se înalță la amintirea prototipurilor și la aspirația față de ele*”²; a șasea că ne **sfințesc viața** - *Adevăratele icoane îndreaptă sufletul omenesc împrăștiat, degradat către desăvârșire duhovnicească, către cele dumnezeiești. Admirând mereu și cu dragoste o astfel de desăvârșire, ajungem să ne împărtășim de ea din ce în ce mai mult; iar nu în ultimul rând faptul că ne sunt alături și slujesc drept mijloc de rugăciune și venerare.*

În cuvintele Sfântului Vasile cel Mare, care au fost repetate de către Sfântul Ioan Damaschinul și alți apărători ai icoanelor, ni se mărturisește: „*cinstea conferită icoanei trece mai departe la prototip*”³. „*Intru în locul obișnuit de terapie a sufletului, biserica, înțepat de spinii cugetelor lumești. Floarea picturii mă atrage, îmi încântă privirea precum o pajistă, și, tainic îmi trezește în suflet dorința de a-L slăvi pe Dumnezeu. Privesc tăria mucenicului, cununiile dobândite, iar răvna îmi este stârnită precum focul; îngenunchez și proslăvesc pe Dumnezeu prin mucenicul Său și dobândesc mântuirea*”, menționează tot Sfântul Ioan Damaschinul.

Așadar, recunoaștem că, aflându-ne înaintea icoanei unui sfânt suntem într-un dialog cu el, într-o relație prezentă și viitoare; suntem aidoma precum în fața unei persoane dragi

¹ Constantine Cavaros, *Ghid de iconografie bizantină*, Sophia, București, 2005, p.14.

² Egon Sendler, *Icoana - chipul nevăzutului*, Ed. Sophia, București, 2003, pp. 32, 33.

³ Michel Quoet, *Icoana ferăstră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, p.26.

cu care ne vedem. Atunci când suntem în fața chipului lui Hristos din icoana *Pantocratorului*, suntem de fapt într-o relație de împărtășire cu Dumnezeu, la fel de adevărată ca și cea din Dumnezeiasca Euharistie. Pictura religioasă, icoana, în cazul nostru, nu sunt simple lucruri de văzut, nu intră în categoria unui spectacol vizual, la fel și ca atunci când vorbim sau vedem arhitectura bisericească, veșmintele preoțești, vasele liturgice, întrucât acestea nu aparțin recuzitei unui spectacol, ci reprezintă niște căi de comunicare cu Dumnezeu. La fel și cuvintele Sfintei Scripturi, cântul religios ori icoanele sunt rezultatul sinergiei dintre Duhul lui Dumnezeu și cel al omului creator, iconar în acest caz. Există, așadar, o împreună-lucrare de luminare, de ajutor pe care o simte creatorul și comuniunea sinergică între Dumnezeu și el; o comuniune ce se traduce prin împărtășire sau simplu spus inspirație divină.

Poate, de aceea nouă, celor care creăm și participăm la actul în sine, ne este proprie comunicarea dintre noi și Dumnezeu și între oameni, gândindu-ne la faptul că lumea creată este un dar al iubirii lui Dumnezeu pentru oameni, adevăr exprimat așa de frumos în Liturghia Ortodoxă prin cuvintele: „*Ale Tale dintru ale Tale, Ție-Ți aducem de toate și pentru toate*”. Simplu spus, așezăm la temelie actului de aducere gândul și voința, darul sau jertfă, punând duhul sau energia noastră umană, care ne-a determinat să aducem daruri și jertfă, mulțumirea pentru toate cele știute și neștiute, recunoștința, rugăciunea, pocăința, iubirea, talentul creator, sinceritatea, dragostea, atât cât este omenește cu putință⁴.

***

Maica Sofia, așa cum o cunoaștem noi, Steliana Țico, s-a născut la Cluj în 1987, a copilărit și și-a făcut studiile din domeniul Științelor Economice în orașul Marii Uniri, la Alba-Iulia, după care și-a continuat demersul educațional la Cluj, prin masteratul de la Facultatea de Teologie Ortodoxă, specializarea Artă Sacră, iar mai apoi prin înscrierea la doctorat la

Facultatea de Arte și Design de la Timișoara. A intrat de tânără în monahism și de aproximativ 10 ani s-a apropiat de tainele picturii, a zugrăvirii icoanelor.

Expoziția intitulată „Deisis”, vernisată la Muzeul Mitropoliei Clujului în ziua de 17 august 2022, face parte din demersul artistic al cercetării doctorale. Aceasta cuprinde 15 icoane care reprezintă chipurile Divinității, începând cu icoanele lui Hristos Pantocrator, Deisis, a Maicii Sale - (Orantă, Paramithia, Odighitria - Nicula), a Sfântului Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului, a Sfinților Martiri Năsăudeni și a celor Transilvăneni, respectiv: Sfinții Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Vasile din Telciu; alături de două Cruci, una de altar și cealaltă de închinăciune cu sfinții protectori Stelian, Sofia și Arhanghelii Mihail și Gavriil.

Construite cu migală și perseverență, icoanele pictate de maica Sofia dau mărturia unei personalități înzestrate cu mult talent și dorință de cercetare și perfecționare. Chiar dacă aparțin mai multor perioade din creația sa, ele au ca numitor comun sensibilitatea și rafinamentul cromatic, ce se accentuează și se vedește, mai cu seamă la cele pictate în ultimul an; cu precădere la acestea se vizualizează contrastul cromatic de roșu-verde. Linia ce îmbracă formele și delimitează culorile așternute, când decorativ, când în straturi succesive și transparente, încadrează figurile sfinților ce se înscriu în tradiția iconografiei postbizantine, contemporane.

⁴ Giorgios Kordis, *Ritmuri în pictura bizantină*, Ed. Bizantină, București, 2008, pp. 10, 11.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop-Vicar BENEICT BISTRITĂNUL

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Cornel Coprean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENASTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

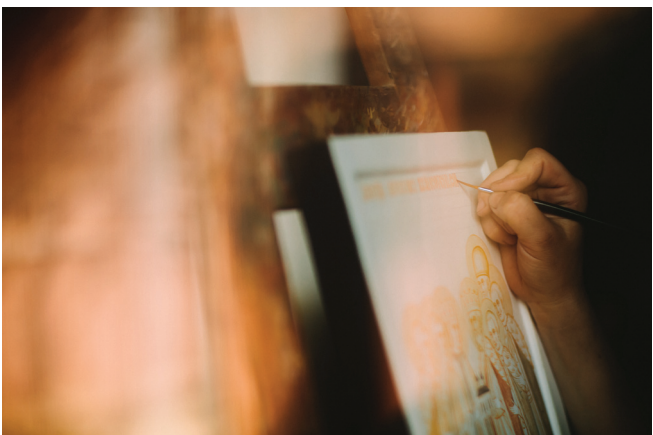
COLABORATORI PERMANENȚI:
Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Dacian But Căpușan, Darius Echim, Arhid. Claudiu Ioan Grama, Cezar Login, Protos. Maxim (Morariu), Alexandru Nemoianu, Adrian Papahagi, Nicoleta Pălimaru, Elena Pârnu, Arhim. Simeon (Pintea), Arhid. Sergiu Iustin Pop, Eugen Adrian Truța, Nicolae Turcan.

Cuvântul ca icoană sau icoana cuvântului

Henorel Nica

 u toții știm sau cel puțin credem că știm care este rolul icoanei în viața creștinului, cât și rolul cuvântului în viața omului. Prea puțini sunt cei care, însă, reușesc să treacă dincolo de formă, dincolo de ambalaj și de aparența efemeră a sensului comun al acestora. Cuvânt și icoană sunt două noțiuni care se completează și care, în același timp, își trăiesc propria realitate, o realitate care transcende atât spațiul, timpul, cât și ființa noastră.

„Dialogul este caracteristica ființială a omului și specificitatea lui distinctivă” (Ion Buga, *Introducere la secolul XXI*, p.115), de aceea prin rugăciunea rostită în fața chipului slavei dumnezeiești, precum este și icoana, realizăm „necondiționat adevăratul dialog căci omul nu dialoghează cu omul, acesta fiind, mai degrabă, un monolog sau o derivație a marelui dialog...” (*Ibidem*).

Căutăm astăzi un Dumnezeu pe care, din dorința de a dialoga cu El de la egal la egal, Îl facem asemenea nouă, uitând că până nu vom deveni noi dumnezei, nu vom înțelege mai nimic din misterul Treimic. „Omul actual, ca tendință generală, nu crede că are ceva divin în el, ci vrea pur și simplu să ia locul lui Dumnezeu” (Vasile Băncilă, *Aforisme și para-aforisme*, vol. II, p. 160). Vrem să-L înțelegem pe Dumnezeu cel supralogic, Cel pur în esența Sa spirituală, uitând că suntem oameni; și tocmai de El avem nevoie pentru a-L înțelege. Iar „singura condiție ca omul să ajungă Dumnezeu este ca el să descopere adevărata cale care duce acolo” (Ion Buga, *op. cit.*, p. 116).

Cuvântul e și literă, și duh, iar când una dintre cele două părți o ucide pe cealaltă, atunci cuvântul se preface în vorbă. Or atât de important este cuvântul, încât Hristos spune foarte categoric: *Cerul și pământul vor trece dar cuvintele Mele nu vor trece* (Marcu 13: 31), cuvintele, nu vorbele!

Cuvântul, ca icoana de altfel, a ajuns să fie pentru majoritatea un semn, iar nu un simbol pentru mântuire; de unde și marea confuzie făcută cu atâta ușurătate de contemporani între cuvinte cu esențe diferite, precum *dragoste și iubire*, pe care ei le percep ca sinonime totale. Astfel, ei confundă semnul cu simbolul sau, chiar mai rău, ridică, în mod inconștient, semnul la rang de simbol, distorsionând realitatea după a lor închipuire.

Icoana Cuvântului

Gândim prin cuvânt, iar acesta poate fi și bun, și rău. El ne definește din leagăn până la mormânt și chiar dincolo de el. „Dar epoca noastră aduce pe lume un tip de om nou: o ființă care se **aculturalizează**. Adică o ființă «civilizată», în cazul cel mai bun politicoasă, dar goală de sensurile existenței, vidată de spirit, și înnebunită de plictiseală. De aceea, nimic nu caracterizează pe acest om decât muzica ușoară și sportul” (Vasile Băncilă, *op. cit.*, p. 106). Nu a fost întotdeauna așa. „În trecut însă, dominau religia și datinile. De aceea, nu exista om incult” (*Ibidem*, p. 105). Este adevărat că omul nostru contemporan este un om informat care folosește din plin rețelele de socializare, dar prea puțin socializează cu sufletul său. E plin în afara lui, dar gol pe dinăuntru de semnificația a

ceea ce este. Or „omul este ceea ce citește, ceea ce cugetă... El se definește prin ceea ce iese din el” (Dan Ciachir, *Cronica Ortodoxă*, vol. I, p. 285). Fundamentale sunt gândurile și cuvintele, Hristos spunând: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om* (Matei 15: 11).

Dumnezeu însă nu doarme. Veghează veșnic, căci El „este singurul element care rămâne în veșnică trezvie, atât de veșnică încât milioane de generații de oameni pot adormi în timpul acestei dumnezeiești neadormiri” (Ion Buga, *op. cit.*, p. 75).

Cuvântul, atunci când este îndreptat spre divinitate, se transformă în rugăciune, o rugăciune ce devine icoană a cuvântului așa cum cuvântul este icoană a gândului, a acțiunii. În rugăciune vorba devine cuvânt, căci (con)vorbirea cu Dumnezeu se transformă într-un cuvânt ce cheamă realitatea dătătoare de existență.

Cuvântul ca icoană

Vorbind de icoană, vorbim de Cuvântul care „era la început și care de atunci a rămas mereu la început”, așa cum frumos spune Tudor Arghezi, autorul *Cuvintelor potrivite*, în răstălmăcirea făcută prologului *Evangheliei după Ioan*, Cuvânt care în istorie trup *S'a făcut și S'a sălășluit întru noi* (Ioan 1: 14). Icoana este Cuvântul vizibil întrupat care s-a făcut trup ca unul dintre noi. Denaturând icoana, vom denatura chipul Celui care I-a împrumutat Chipul Său, al Celui ce este (re) prezentat în ea și prin ea. Prin aceasta vom lovi, de fapt, în noi înșine, slujindu-ne chipul după care am fost creați. Și toate acestea fără niciun rezultat, căci Dumnezeu rămâne ceea ce este, adică *Cel ce este* (Ieșire 3: 14). Prin negarea icoanei nu vom reuși niciodată să găsim un Dumnezeu mai pur, fără reprezentare și fără chip, căci Hristos este chipul Cuvântului care era la început și care este Dumnezeu (Ioan 1: 1).

Ceea ce omul a început prin cuvântul rugăciunii sale, Biserica a desăvârșit în icoană: vizualizarea țintei și a interlocutorului nostru, Dumnezeu. Înțelegând astfel icoana, realizăm că ea este o anticameră a lui Dumnezeu, iar privind-o, învățăm să ne rugăm. Căci privind chipul Omului Îl înțelegem pe cel din spatele chipului – Dumnezeu. Așadar, Cuvântul icoanei este Hristos, chipul lui Dumnezeu, *Cel prin care toate s-au făcut* (Ioan 1: 3).

Iar această icoană în care se descoperă chipul Cuvântului său a luat naștere în sânul Ortodoxiei, cea mai refractară în reprezentarea imaginativă, prin recunoscutul său isihasm cu a sa *Rugăciune a Inimii*, o reprezentare ce se va naște întocmai ca un paradox, chiar în sânul acestui isihasm care o va și apăra cu toată înverșunarea de-a lungul secolelor.

Cuvânt și Icoană, două sensuri ale unei singure existențe: Hristos – Cuvântul născut din Dumnezeu Tatăl, iar Icoana – Chipul „Celui fără de chip”, Dumnezeu și Om Adevărat. Cuvântul e icoana existenței, pe când icoana, cuvântul văzut al unei realități.

Sfântul Siluan Athonitul

Gabriela Bulgaru

Când voi fi mare, voi căuta pe Dumnezeu în tot pământul”, așa afirma la doar câțiva anișori Semion, viitorul schimonah Siluan Athonitul. Și, într-adevăr, a ajuns Cuviosul Siluan încât L-a văzut pe Hristos viu înaintea sa. Însă taina vederii lui Dumnezeu de care s-a împărtășit și măsurile duhovnicești înalte pe care le-a atins au rămas necunoscute contemporanilor săi, Sfântul Siluan trăind 46 de ani în Muntele Athos într-un anonim aproape complet.

Singura însemnare care există despre el este cea din arhivele de la Russikon: „Părintele Siluan, schimonah. Numele civil: Semion Ivanovici Antonov, țaran din gubernia Tambov, districtul Lebedinsk, satul Șovsk. Născut în 1866. Sosit la Sfântul Munte în 1892. A îndeplinit următoarele ascultări: la moară, la Kalamarea, la Vechiul Russikon și la economat. Decedat la 11/24 septembrie 1938.”

Sfântul Siluan devine cunoscut lumii întregi la zece ani după adormirea sa, datorită ucenicului său cel mai apropiat, Sfântul Sofronie Saharov, care publică o carte despre părintele său duhovnicesc, *Starețul Siluan. Viață – Învoățătură – Scrieri*. Așa se face că Sfântul Siluan este renumit astăzi ca personalitate marcantă a spiritualității ortodoxe a secolului XX. Dumnezeu a dat la o parte vălul smereniei sub care starețul și-a ascuns întreaga viață și l-a descoperit lumii ca fiind sfânt cu adevărat *filocalic*, ajuns la statura duhovnicească a marilor părinți de odinioară ai Pustiei.

Firul roșu al vieții sfântului a fost o împletire a voinței lui Dumnezeu cu voința omului, fir ce străbate viața oricărui creștin care Îl caută pe Hristos: întrebări, nedumeriri, căutări, aflare, trăiri, pierdere, deznădejde, recăutări, regăsire... sau, altfel spus și mai concis, darul harului, pierderea harului și recăștigarea harului.

S-a născut într-o familie de țărani, simplă, foarte credincioasă și numeroasă, având încă patru frați și două surori. Despre tatăl său, Sfântul Siluan vorbește ca despre un model de blândețe și înțelepciune, ca de un adevărat *stareț* pe care i-ar fi plăcut să-l aibă și la măsurile căruia nu a ajuns. Primește foarte puțină educație, doar pe timpul a două ierni, fiind limitată, probabil, de vicisitudinile vremurilor de atunci. La patru ani vrea să meargă în căutarea lui Dumnezeu, dar aude mai târziu de minunile unui sfânt rus și se convinge astfel de omniprezența lui Dumnezeu. Totuși, pe la vârsta de 19 ani simte un puternic îndemn interior spre viața monahală. Tatăl său îl oprește însă, pentru a urma serviciul militar. Tânărul Semion își înăbușă dorința, urmează sfatul tatălui și treptat duce viața normală a oricărui tânăr de vârsta lui: iese cu fetele, îi plac petrecerile, cântă la acordeon, bea și mănâncă nemăsurat. Era puternic și viteaz, blând și pașnic, iubit de săteni. Ajunge totuși să cunoască o fată fără să fi fost căsătorit și să lovească pe cineva aproape mortal, într-o încăierare. În acest tumult de trăiri, aude în vis glasul Maicii Domnului care îl muștră pentru viața pe care o duce și, din acel moment, plin de căință, începe să se roage și să resimtă dorul pentru monahism.

La 26 de ani, odată cu eliberarea sa din armată, Semion cere printr-un bilețel rugăciunile Părintelui Ioan din Kronstadt și, hotărât, pleacă spre Muntele Athos. Se închinoviază la Mănăstirea rusească Sfântul Panteleimon (Russikon), în perioada de aur a monahismului athonit care număra, numai în acea mănăstire, peste 2000 de viețuitori. Din acel moment, fratele Semion se dedică unei asceze pline de râvnă și în doar trei săptămâni primește harul deosebit al Rugăciunii Inimii, al rugăciunii neîncetate.

Însă ispitele au fost și ele pe măsură. Din aprecierile celorlalți pentru munca și ascultările pe care le făcea, din conștientizarea rugăciunii neîncetate, din satisfacția pentru îndeplinirea rânduielilor, încolțește ispita mândriei care devine tot mai violentă, până la

arătări demonice. Părăsit de har, luptându-se cu demonii, cade în deznădejde: „Dumnezeu e neînduplecat”. Într-o astfel de stare, la numai șase luni de la sosirea sa la mănăstire, la vreme de vecernie, prădându-se în mâinile lui Dumnezeu, fratele Semion Îl vede pe Hristos înaintea sa, plin de lumină, viu, copleșitor. Este inundat de harul Duhului Sfânt, de prezența necuprinsă a lui Dumnezeu, de iubirea dumnezeiască fără sfârșit. Acest moment este punctul culminant și scopul ultim al întregii sale vieți.

Totuși, neexperimentat fiind, pierde bucuria experienței harice și luptele cu demonii reîncep mai aprige decât înainte. Acestea îl vor chinui timp de 15 ani, până într-o noapte de deznădejde totală când Dumnezeu îl învață cum să dobândească smerenia tămăduitoare: „Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui!”. Vor urma tot atâția ani de lupte și încercări, dar acum Sfântul Siluan luptă împotriva mândriei cu arma dată de Dumnezeu. Abia din anul 1920 resimte pacea și seninătatea dobândite în urma biruinței împotriva demonilor și, în acest echilibru sufletesc, își scrie însemnările.

A fost precum a scris, a scris precum a fost

Însemnările Sfântului Siluan se evidențiază prin retrăirea firească, proprie, în duh, în adevăr și în faptă, a vieții autentice a vechilor sfinți din pustie. Ele sunt o spunere pur și simplu a viețuirii lui. Sfântul Siluan a fost plin de simplitate, cu o înfățișare modestă. Era de statură solidă, era foarte puternic. Era blând, plin de compasiune și dragoste. Nu a adunat în jurul lui mulțimi, dar blândețea sa, odată ce îl cunoșteai, era de neuitat. Avea o sensibilitate deosebită pentru oameni, pentru natură, pentru plante și animale. Dragostea și delicatețea cu care se răsfrângea asupra lor erau parte din dragostea cu care sfântul știa că Dumnezeu a creat întreaga făptură. Se comporta firesc, fără ascunzișuri, iar rugăciunea lucra neîncetat în inima sa, lacrimile udându-i adesea obrazii. Era, mai presus de toate, smerit.

Scrierile sale sunt rodul însuflării Duhului Sfânt: „Sfântul Duh mă învață și eu scriu fără nici o osteneală despre Dumnezeu, căci El mă mână să scriu”. Scria, de altfel, și din preaplinul dragostei sale pentru Dumnezeu: „Inima mea Îl iubește fierbinte pe Domnul, cum voi ascunde focul care-o arde? Cum voi tăinuî darurile Sale care-mi desfată sufletul? Cum voi uita binefacerile Domnului prin care sufletul meu L-a cunoscut pe Dumnezeu? Cum voi putea să nu vorbesc de Dumnezeu, când El mi-a robit sufletul? Cum voi tăcea, când noapte și zi inima mea arde de dragoste pentru El?”.

Și cum ar fi putut să tacă după ce s-a învrednicit de vederea lui Hristos? Cum trebuie să fi fost chipul Mântuitorului pe care L-a cunoscut prin Duhul Sfânt și care i s-a întipărit pentru totdeauna în inimă? Sfântul va purta neîncetat nostalgia vederii lui Dumnezeu, a iubirii, a smereniei, a blândeții, a milei dumnezeiești... Această minune și roadele ei care îl vor însoți toată viața transpar și în scrierile sale. Cuviosul trăiește și mărturisește iubirea de vrăjmași, rugăciunea pentru mântuirea tuturor oamenilor, harul Duhului Sfânt, pocăința și smerenia. Dovedește în același timp că era un bun cunosător al Scripturii, al scrierilor Marilor Părinți și al Tradiției Bisericii Ortodoxe dinaintea lui.

Prin experiența vederii lui Dumnezeu, Sfântul Siluan a fost asemănat cu Sfântul Simeon Noul Teolog, iar prin nemăsurata milă pe care o avea față de oameni și de toate făpturile lui Dumnezeu, cu Sfântul Isaac Sirul. Însă, așa cum amintește Jean-Claude Larchet, fericitul Episcop, Sfântul Nicolae Velimirovici, afirmă chiar că „Sfântul Siluan e mai mare decât toți ceilalți, prin iubire”.

Sfântul Siluan s-a arătat într-adevăr vas ales al iubirii și al Duhului dumnezeiesc, iar spunerea caldă, liniștită și deseori poetică a însemnărilor sale confirmă acest lucru. Căci Duhul Sfânt este în profunzimi poetic: „Prin Duhul Sfânt Tu ai atras la Tine sufletele sfinților, Doamne, și ele curg spre Tine ca niște pâraiașe liniștite”.

Bibliografie:

Cuviosul Siluan Athonitul, *Între iadul deznădejdii și iadul smereniei*, Sibiu, Editura Deisis, 2001.

***, *Ține-ți mintea în iad și nu deznădăjdui! Spiritualitatea Sfântului Siluan Athonitul. Tâlcuiri teologice*, ediție îngrijită și traducere de Maria-Cornelia și diac. Ioan I. Ică jr., Sibiu, Editura Deisis, 2003.

Jean-Claude Larchet, *Dumnezeu este iubire. Mărturia Sfântului Siluan Athonitul*, București, Editura Sophia, 2003.

Realitatea autismului

Roxana Dincă, psiholog

omunicarea este puntea spre cunoașterea celui alt, este ușa deschisă spre inimi. Absența ei este tăcere întunecată și lacrimă dureroasă. O luptă cu o asemenea tăcere și cu o asemenea durere este autismul, o tulburare de dezvoltare care se menține de-a lungul vieții, copiii cu autism neavând achizițiile specifice celorlalți copii la aceeași vârstă.

Există mai multe niveluri de afectare în autism, de la minor la sever. Cazurile minore sunt predominant deficitare în domeniul comunicării și în cel social, pe când, la cele severe, copilul pare a fi absent din mediu, iar în multe dintre cazuri nu dezvoltă nici o formă a limbajului. În plus, în cadrul acestei tulburări pot apărea așa numitele crize de „tantrum” (sau copiii care au această tulburare pot face crize de tantrum), de multe ori autismul fiind asociat cu retard. Părinților li se recomandă să fie atenți la orice semn de autism și să aibă curajul să-și evalueze copilul, pentru a identifica dacă acesta manifestă afecțiunile tulburării în cauză.

Efectele negative ale autismului

În primul rând, cel mai afectat domeniu de dezvoltare este comunicarea, deoarece copilul nu poate înțelege limbajul vorbit, nu reușește să comunice sau folosește foarte puține cuvinte pentru comunicare, în special când vrea să solicite ceva sau să exprime o anumită nevoie. Adeseori vorbește în propoziții scurte, nu împărtășește informații, gânduri, emoții. De multe ori, acesta nu poate nici măcar să recunoască sau să denumească emoțiile pe care le trăiește. O altă dizabilitate este că nu manifestă flexibilitate în limbaj. Prin urmare, el nu folosește pronumele personal adecvat, spune, de exemplu, „Vrei să mănânci” când vorbește despre sine și reușește să răspundă la anumite întrebări doar dacă e întrebă în același mod tot timpul – dacă a fost învățat să răspundă la întrebarea „Cum te cheamă”, este foarte posibil să nu știe să răspundă atunci când este întrebă „Cum te numești?”. Alte deficite în comunicare se referă la limbajul stereotip, cum ar fi *ecolalia imediată* sau *întârziată* (repetă imediat cuvintele unei persoane sau chiar fraze și cuvinte auzite după o perioadă mai lungă de timp), la ton sau ritm atipic, la limbaj întârziat sau absent (nu răspunde la nume și nu stabilește contact vizual).

În al doilea rând, *interacțiunea socială* a copilului cu autism este foarte restrânsă. Acesta e mai mult atras de obiecte decât de oameni, nu se joacă corespunzător cu semenii lui și nu știe să interacționeze cu ei. În cazurile în care există limbaj, copiii cu autism pot manifesta forme inadecvate de contact social: le pot spune direct copiilor „Ești urât/prost”, fără a avea intenția de a răni și fără a-și da seama că fac ceva greșit; nu se implică în *jocuri sociale simple* (nici măcar de tip „cucu-bau”), evită contactul vizual, preferă să fie singuri sau să se joace în paralel cu alți copii. Mai apoi, în cazul lor, lipsește *jocul simbolic* (o banană reprezintă un telefon/pistol, un cub din lemn poate fi o casă etc.) și *jocul de prefacere*. Aceasta se datorează faptului că nu au abilitatea de a imita prin mișcări ale corpului, vocal sau motor. Ei nu intră în diverse roluri și nu se pot prefăca că ar putea fi anumite animale, eroi de povești sau diverse obiecte, precum ar fi un avion.

Interesele copilului pot fi, de asemenea, restrictive. Acesta nu pare să știe cum să se joace cu jucăriile, le folosește ciudat, le aliniază sau le tot învârte. Are jocuri pe care le repetă mereu sub aceeași formă pentru că este rigid în joc, nu inventează, nu schimbă nimic, învârte diverse obiecte, precum roțile de la mașină la care se uită mult timp în același mod.

Poate manifesta diverse *comportamente stereotipe*: își flutură mâinile, se învârte, se leagăna pe scaun. Are multe reacții pe care părinții nu le înțeleg. Plânge, țipă, face crize atunci când merge într-un mediu nou sau când locul unui anumit obiect din casă este schimbat. Refuză sau are reacții asemănătoare celor mai sus menționate atunci când trebuie să mănânce alimente sau mâncăruri cu o anumită textură.

Problema cea mai gravă în cazul copiilor cu autism este că o mare parte dintre părinții lor refuză să accepte diagnosticul. În acest mod, ei renunță din start la terapia pe care trebuie să o urmeze un copil cu autism, iar aceasta scade considerabil șansele lui de recuperare.

Cauze, examinare, tratament

Autismul este o tulburare neurobiologică cu rădăcini genetice. Așadar, părinții nu sunt vinovați pentru această boală și ea nu este cauzată de potențiale greșeli de creștere sau educare a copilului. Totuși, părinții trebuie să acționeze.

Mai întâi, părinții trebuie să își monitorizeze copiii și să îi ducă la medic pentru o examinare care să certifice sau să invalideze diagnosticul de autism. Pentru acest lucru, este necesar să meargă la psihiatru (doar diagnosticul stabilit de acesta este recunoscut legal și se poate lua tratament pe baza lui) și la un psiholog clinician care va face o evaluare mai detaliată. Ideal ar fi ca psihologul să observe copilul de mai multe ori și în mai multe medii. Doar așa va putea oferi și o detaliere a ariilor afectate, aflând astfel unde va fi nevoie să se intervină atunci când copilul va face terapie.

Mulți părinți se întrebă dacă copilul lor chiar are nevoie de terapie, iar alții se autoliniștesc într-un mod fals, conștientându-se cu ideea că așa sunt unii copii, se dezvoltă mai greu, trebuie să mai aștepte.

Aici este nevoie de un strigăt mare, care să fie auzit, conștientizat de toți părinții: terapia este vitală, este șansa copilului la viață, este momentul când în viața lui începe să se aprindă lumina înțelegerii și când este nevoie să înceapă un tratament. Cu cât începe mai repede, cu atât există mai multe șanse de recuperare.

Terapia recunoscută în cazurile de autism se numește *ABA (Applied Behavior Analysis)* și este recomandat să se facă opt ore pe zi. Chiar dacă acest lucru presupune costuri foarte mari pentru părinți, ar fi bine ca aceștia să își ducă zilnic copilul la terapie, să facă cel puțin o ședință în cazul în care nu își permit mai mult, iar acasă copilul trebuie să fie implicat cât mai mult în activități cu sens, care să fie ocazii de învățare pentru el. Copiii cu autism nu învață din mediu, precum copiii tipici, așa că este nevoie să li se explice cât mai mult tot ce se întâmplă, să li se spună cum se numesc obiectele, la ce se folosesc etc.

În cazul acestei tulburări, este posibil să fie nevoie și de tratament medicamentos, mai ales că de multe ori există alte tulburări asociate autismului, precum ADHD (tulburare hiperkinetică cu deficit de atenție), retard (în aproximativ 70% dintre cazuri), anxietate. În funcție de situația fiecăruia, medicul psihiatru va prescrie medicația necesară.

Răbdare și dragoste

Părinților care vor să trăiască întru Hristos le rămâne o cale deschisă: să își accepte copilul, să accepte voia lui Dumnezeu cu ei și să-l iubească și să urmeze indicațiile medicului psihiatru, precum și pe cele ale psihologului. Benefic pentru copil ar fi ca părinții să aibă răbdare cu el, să nu îi dea sarcini peste puterile lui, încadrându-l în școala de masă, când acest mediu nu este potrivit.

Autismul este o tulburare care nu se vindecă și, totuși, care schimbă vieți, care de multe ori dă părinților ocazia să se întărească, să îndrăznească, uneori deznădăjduind și apoi iar ridicându-se. Mai mult decât toate, autismul este un ogor fertil pentru cultivarea răbdării și a dragostei, iar, astfel, părinții au șansa să se apropie mai mult și mai repede de Hristos.

Bibliografie:

Julie Christian and Autism Program Staff, *Autism and Related Disorders Handbook*, the University of South Dakota - School of Medicine and Health Sciences, Spring, 2002.

Steven O. Moldin, John L.R. Rubenstein, Taylor and Francis Group, *Understanding Autism - from Basic Neuroscience to Treatment*, 2006.

Edward R. Ritvo, *Understanding the Nature of Autism and Asperger's Disorders*, Jessica Kingsley Publishers, 2006.

Echipa: Tatiana Onilov, Eliza-Adelina Purcaru, Iulia Anamaria Mureșan, Romina Sopoian, Bogdan Herțeg, Nicoleta-Andreea Sicoe

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca
Fax: 0264/595 300
revista.filocalia@yahoo.com